

ARMANC
Jî mehê
carekê
dertê
Hejmar: 99
Çileya Pêşin
1989
Buha: 10 Skr.
2.5 DM

Armanc

SERXWEBÜN DEMOKRASİ SOSYALİZM

ARMANC
Monthly
Kurdish
Magazine
No: 99
December
1989
Price: 10 Skr.
2.5 DM

Mesela Kurd SHP perçe kir

Kurd dev ji SHP'ê ber didin

■ SHP'ê, ji bo ku beşdarî Konferansa Parîsê bûn, 7 parlamenteñerên Kurd ji partiyê avêtin.

■ Li ser vê nûçeyê ci bigre hemû rêxistinê SHP'ê yêñ Kurdistanê biryara merkeza SHP'ê protesto kirin, tabelen partiyê daxistin, kilit li deriyê partiyê xistin, bi hezaran Kurd ji SHP'ê veqetiyän.

■ Li ser biryara SHP'ê 10 parlamenteñerên Kurd û Tirk ji istifa kirin. Gelek Tirkêñ demokrat jî ji SHP'ê qetiyän

Parlamenteñerên Kurd ji ber ku beşdarî Konferansa Parîsê bûn ji SHP'ê hatin îxrackirin

Di Konferansa Parîsê de beşdar-bûyina 7 parlamenteñerên Kurd bû bahana SHP'ê ku pirsa Kurd ji partiyê dûr bixe.

Piştî 12'ê Îlonê gelek welatparêzên Kurd hin bi zanebûn, hin jî bi gotinê serokatiya SHP'ê xapiyan, di nav SHP'ê (Partiya Sosyaldemokrat a Gelêri) de cî girtin. Di hilbijartina tevayî ya vê dawiyê de bê riza SHP'ê be jî çend welatparêzên Kurd ketin parlamentoñe. Ev parlamenteñer li hember zulm û zordariya bêşinor a li ser gelê Kurd bêdeng neman. SHP bi vê yekê aciz bû. Mitîn-gên SHP'ê yêñ li Kurdistanê, dibûn protestoyêni li dijî tade û zordariya li ser gelê Kurd. Nema-ze bi axaftina M. Elî Eren a par-

lamentoñe û axaftina İbrahim Aksoy a civîna parlamentoña Ewrû-payê gelek aciz bûn. Herçiqas SHP bi bidûrxistina İbrahim Aksoy ji partiyê, hinekî gihîş armanca xwe jî, lê her li firsendekê digeriya ku van parlamenteñeran û pirsa Kurd ji partiyê bavêje. Beşdarbûna 7 parlamenteñerên Kurd li Konferansa Parîsê ku di 14-15'ê Çiriya Pêşin de pêk hatibû, bû bahana ku SHP'ê dipa.

Di 17'ê Çiriya Paşin de serkidayetiya SHP'ê biryar da ku ew 7 parlamenteñerên Kurd ji partiyê bêñ bi dûrxistin. Ev 7 parlamenteñer ev in: Parlamenteñer Stenbolê Kenan Sonmez, M. Alî Eren, İsmail Hakki Onal -ev her sê parlamenteñer jî Kurd in bi eslê xwe ji dorhêla

Dêrsimê ne-, parlamenteñerên Mêrdînê Ahmet Turk, Adnan Ekmen, parlamenteñer Qersê Mahmut Ali-nak û yê Diyarbekir Salih Sumer.

Piştî îxrackirina van parlamenteñer, li Kurdistanê ji rêxistinê SHP'ê bi hezaran Kurd veqetiyän; posteren serokê SHP'ê İsmet İno-nu û yê Sekreterê Gişî Deniz Baykal şewitandin, tabelayêñ SHP'ê ji dîwaran daxistin, kilit li deriyê SHP'ê xistin. Bi hezaran Kurd ji SHP'ê istifa kirin. Serokê SHP'ê yêñ wîlayetêni Diyarbekir, Ruha, Mêrdîn, Sêrt, Mûş, Erzîncan, Bedlîs, Adiyaman, Ağrı, Bingöl, Hekkarî û Wanê tevî bi hezaran endaman istifa kirin.

Dûmahîk r. 11

■ "Berî ku Ataturk were wê Seyîd Riza bihata idamkirin"

(Ji bîranînê İhsan Sabri Çaglayangîl)

rûpel: 8

■ Hevpeyvîn bi Kemal Mîrawdelî re

rûpel: 6-7

■ Dêmenek ji kampa Diyarbekirê

rûpel: 3

Di Asambleya Yekîtiya Ewrûpa Rojava de "Qerara Otonomiyê ji bo Kurdan"

Asambleya Yekîtiya Ewrûpa Rojava di 5'ê Çileya Pêşin de li Parîsê civîna xwe ya 35'êm çêkir. Di beşê bi navê "Ewlekarîya Ewrûpa û di Rojhilatê Navîn û Nêzîk de guhertinê Dawî" de tê gotin ku "Dewletênu ku Kurd lê dijîn divê ji wan re otonomiya idarî û kulturî bê dayin" û ev, wek qerar hat qebûlkirin. Ev bes ji ali Parlamenteñerê Partiya Komûnistî a İtalya Piero Piarelli hatibû hazirkirin.

6 parlamenteñer Tirk ku di asambleye de wek "çavdîr" beşdar bubûn, ji van, du parlamenteñer li dijî vê biryareñ derketin. Ev herdu parlamenteñer jî ji SHP'ê ne, yek Hikmet Çetin û yê din jî Fûad Atalay e ku her du jî ji qaza

Diyarbekrê ji Licê ne û mezinê wan bi Tirkî nizanîn. Ew wisa bêşeref û durû ne ku wexta diherin Kurdistanê dibin Kurd û wexta dicin Anqerê Kurdistiye xwe ji bir dîkin.

Hikmet Çetin di axaftina xwe ya li dijî vê qerarê de wiha got: "Rewşa Kurdêñ Tirkîye ne wek rewşa Kurdêñ Iranê û Iraqê ye. Li gor Peymana Lozanê li Tirkîye Kurd ne eqeliyet in. Ü ev qerara we, tê mana mudaxeleya hundirê Tirkîye."

Asambleya Yekîtiya Ewrûpa Rojava, sala 1948'an ava bûye û di wezîfa bergirî ya welatê Ewrûpa Rojava de rola organek Şêwîre dilîze. Tirkîye wek welatekî "çavdîr" di wê de beşdar dibe.

Tirkîye

Civîna Komîsyona Kurd

Komîsyona Kurd ku di 17'ê Çiriya Pêşin de ji ali Komîta Çavdêriya Demokrasiyê ve hatibû damezrandin di 18'ê Çiriya Paşin de li Anqerê civîna xwe ya duyem çêkir. Komîsyonê 41 kes vewwendibû civîne lê hew nîvê wan beşdarê civîne bûn.

Di Civînê de li ser babetên "Pirsa Kurd û Kemalizm", "Siyaseta perçekirin û idarekirin û pirsa Kurdi", "Demokrasi û pirsa Kurdi", "Politika resmî û rastiya pirsa Kurdi", "Di Rohilata Navîn û Tirkîye de çareser-kirina pirsa Kurdi" û hwd. hatin munaqşekirin.

Di axaftinê xwe de Dr. İsmail Beşikçi, İbrahim Aksoy gotin ku, "Pêwîst e gerara dûweroja gelê Kurd

di destê wî de be û ew çawa bixwaze lazim e karibe wi-sa jî bijî. Lî ev nayê wê manê ku di siyasetê de tawîz tunebin."

Di civînê de kesen ku gi-raniya axaftina xwe dan ser pirsa Kurdan, ji ali M. Ali Aslan ve bi Pankurdizmî hatin ihamkirin. Ev kes ji İsmail Beşikçi, İbrahim Aksoy, Serhat Bûcak û Ahmed Okçuoğlu bûn.

Di dawîya civînê de pêş-nîyar hat kîrin ku li ser damezrandina waqfek Kurdi, serbestkirina zimanê Kurdi, rakirina idara urfi, se-kinandina valakirina gun-dêñ Kurdan, kampanyek civandina imza bê vekirin. Ji bo vê jî sê kes hatin hilbijartîn ku di civîna pêş de metnekî hazir bikin.

Em sersala hemû
xwendevanêñ xwe pîroz
dikin û hêvîdarin ku sala
1990'î ji bo welat û gelê me,
bibe sala têkoşîn,
serkeftin û ronahîyê !

ARMANC

Rojeva Mêle

Siyaseta Kurdayetî di warê navnetewî de

Di van demêñ dawî de ku cihgirtina pîrsa Kurdi di hin civîn û dezgeyên navnetevî de ne lîgor daxwaz û rewşa rasîya me, di serê me Kurdan da hin pîrsan peyda dike. Konferansa Parîse civiya, di bîryarêñ xwe de bes li ser mafêñ insani û kulturi rawestîya. Civîna ku meha duyi li Amerika ji bal hin sanatorê Amerîki ve hatin lidaristan, bes li ser zulm û zora li ser Kurdan sekîni û ji bo Kurdan daxwaza hin mafêñ kulturi kir. Asambleya Yekitiya Avrupa Rojava, di civîna xwe ya 5'ê vê mehê de bîryar girt ku di vê mafê otonomiya Kurdan bê nasîn. Komiteyek piştgirîye li Swêd hattîye damezîrandin, navê wê bi piştgirîya mafê insani yên Kurdan hattîye wesîfandin. Bi kurtî herçiqas pîrsa Kurdi gav bi gay derdikeye rojeva dîne ji, kes behsa wê yekê nake ku Kurd mîletêki bindestê perçekirî ye û mafê wi heye ku qedera xwe bi destê xwe tayîn bike.

Vê rewşê gelek pîrs di serê me de peyde kirine. Em difîkirin ku gelo ev ci meselî ye. Gelô ev komployeke ku Rojavayîyan yan ji "internasyonal sosyalist" raxistîne û dixwaze naiveroka pîrsê wendabike. Cardin em difîkirin gelo divê em ci bikin, li hember van komployan çawa rawestîn, wan çawa pûç bikin? Gelô em têkiliyên xwe ji van kar û xebatan nebirûn û bi tundi berê ertîsa xwe nedînê?

Çapemeniya burjuwazi ya Türk ji li ser vê yekê zêdetir tîrse dixe dilê me. Kampanyek vekirine dibêjîn ku emperîalizmê, dewletîn Rojava dest avêtîne pîrsa Kurdi, Fransız, Ingîzî yan Amerîki dixwazîn Kurdistanek bî xwe ve girêdayî ava bikin. Kurd keune bin lepêñ Rojavayîyan. Heta xwedîgravî hin demokrat û sosyalistîn Türk ji besdari vê kampanyê dibin. Di bin toz û dûmâna vê propagan dê de, wîlo li me tê ku em bi xwe ji ji xwe dikevin şike.

Ev pîrs û şîk, mij û dûmanê li ber perspektifîn me dixîn, dudîfî û bêşîfrîriyê dixe kar û xebata me. Lî iro ji bo me Kurdan destpêka qonaxek wiha girîng e ku nabe mij û dûman li ber perspektifîn me peyda bibin, dudîl têkeve xebata me. Divê em ji bin tesîra kampanya neyarê xwe xelas bibin, ne bi serê xelkê, lî bi serê xwe yê Kurdayetîyê bîfikirin, xwe û dînya xwe, rastiya qonaxa iroyîn, rastiya têkiliyên cihani yên mîlet û dewletan hin bibin, û edi bes wek pelê li ber bayê diheje, bîhejin, hîmî siyaset û xebata xwe li ser rewş û rastiya mîlet xwe ava bikin, ku bi bayê dem demî li vi alî wi alî li ba nebin.

Erê rast e ku, di rojeva navnetewî yan a yeko yeko dewletîn Ewrûpi de pîrsa Kurdi bi wê girîngîya xwe ya heqîqi diyar nabe. Tişîen ku têñ gotin ji rastî û daxwazîn me gelek dûr in. Lî divê em jîbir nekin ku di siyasetê de "yan her tiş yan tu tiş" tune. Nabe ku çîma "her tiş" bi destê me nakev, em tişte heylî ji pépez bikin û bêjîn me tu tiş navê. Meharet ew e ku bêyî ku em dev ji daxwazîn xwe yê esasi berdin, em karibin bi xeleka iroyîn bigirin û gav bi gav nezî daxwazîn xwe yê esasi bikin. Em ji bir nekin ku ev dezge, civîn û kesen ku bi hindîkî dest davêjîn pîrsa Kurdi, do bi temamî bêdeng bûn wek ku Kurdi li ser rûyê erde tunebin. Xeleka iro ji ya do pêşkeftitir e. Ji me tê xwestin ku ya sibchi ji ji ya iro pêşkeftitir be.

Ya duduyan, disa rast e ku her mîlet, her dezge yan müessa netewî û navnetewî li gor berjewendiyêñ xwe, berbi pîrsa Kurdi ve diç. Tu ecêbiyek ji di vê de tuneye. Cimkî di dînya û de tu pîrs nine ku ne bi vi awayî be. Di qonaxa me ya iroyîn de ku mîletîn dînya û hêbetur nezîki hev dibin, di riya têkiliyên, pir ali de bi hev ten girêdan, tesîra navnetewî li ser pîrsen mîlet û cîvakân zêdetir büye. Em binin bîra xwe ku di van salen dawîn de pîrs, dijayedî û nakokiyêñ herêmi çawa bi peyman an li hevkîrinê navnetewî têñ helkirin. Dînya wîlo büye ku ne welaîn sosyalist, ne ji yên kapitalist bêyî ku hesabê hevûdîl bikin nikarin rola xwe di helkirina pîrsan de bîlinzin. Pîrsa Kurdi ji pîrsek wiha ye. Em ji wek herkesi ne. Divê em netîrsin ku, pîrsa me li Rojava yan li Rojhîlat li Amerîka yan Fransa, li vi welaît yan li wî welaît tê zîmîn.

Xeterî di vir de, ne têkiliya bi van waran re ye, lî ew e ku em serbixweyîta xwe, sexsîyeta mîli ya xwe wenda bikin. Loma ji divê berî her tişî em bi serbixweyîta mîli hebin û bi vê yekê berê xwe bidin vekirina peywendiyêñ navnetewî yên pîrali. Ev yek ji hostatiyek gelek ji dixwaze. Lî gelo em Kurd ê karibin vê hostatiyê nîşan bîdin? Ew ji wî di rojen pêş de xwiya bibe.

10 saliya Armancê 10 saliya Armancê 10 saliya

Bila rojname rûdanê her çar parçen Kurdistanê yê siyasi û eskerî bigire

Silavêñ şoreşvanî li we bin û hêviya serkeftinê ji we dikim û pêşketinê bo rojnama Armancê dixwazîm.

Cara yekem e ku ez namekê bo we dişnim, tenê min sê hijmarêt wê yê dawîn peyda kîrin û sebeba peydarbûna lehçan di nav zimanê Kurdi de li ser bête rawestandin; çunki ez dibînim zorbayî xelkê haya wan ji van meselan nine.

Bi rastî Armancê rojnameke bi rîkûpêk e, naiveroka wê ji zengîn e, her çendê bi ditina min hindek kîmasi tê da hebîn ji ku ez wan li jîr diyar dikim.

Şêwa wê ya nivisina ziman baş e û sade ye, û gere zimanê rojnamê sade be da ku zorbeyê xwendevanan qezencê jê wergirin. Ji layeki divê ji ber ku Armancê bi zimanê zikmaki û şewê latîni derdikeve gelek xwendevanê Kurdi li her cîhekî ku rojname peyda bikin dikarin bixwînin. Her çende hindek jê bê behir dibin ji ber ku bi vê şêwa Kurmancî nîzanin; bi rastî ev ji girîftiyariyek e ji komeka girîftariyêt li pêşîya me, çunki em bindest in û zimanê me ji di bin destan de ye û li her perçeyekî ji zimanek heye.

Ser navoraka ku Armancê girêdayîye bi layekî siyasi ve, lî gelek babetêt curbecur diğre û ev in têbîniyêt min li ser, eger hûn bi berjewend bibînin kar pê bikin û bi umida pêşkeftina Armancê;

1) Di rojnameyeke Kurdi de bo yekgirtina zimanê Kurdi divê ji bo heyvanê wêjeyê Kurdi quncikeki bête terxan kîrin û sebeba peydarbûna lehçan di nav zimanê Kurdi de li ser bête rawestandin; çunki ez dibînim zorbayî xelkê haya wan ji van meselan nine.

2) Carna bila babetên folklori ji bigirît û ev babet bi siyaseta kevn û nuh ya rejîmet hukumran li ser mîletê Kurdi li çar perçen Kurdistanê ve bê girêdan. Vêca girîngîya wê bi beringariya nexşê û pîlanê dijmin ên di vî warî de bête diyarkirin. Her wîsa divê barê civakî ji neyê jibirkirin û komela Kurdi bête şikirinê û diyarkirin egerêt vemannâ mîletê Kurdi, eşet komelayeti ji bîn diyarkirin û her wîsa çareseriyet wan û bi taybeti rolên jinan di komelê û di şoreşê de bête diyarkirin.

3) Bi ditina min goşeyekî taybeti mehane bête terxankirine ji bo diroka Kurdistanê, her wîsa diroka dewleten mîrnişinê Kurdi egere (sebeba) jînavçuna wan bo cemawerî bête diyarkirin, ji layeki divê perçekirina Kurdistanê li gel behskirina şoreşed Kurdi li herçar perçan û egeren şikestinê wan bo camawerî bêne diyarkirin da ders û ibret bêne wergirtin.

4) Hozanê(şîr) ji girîngî-

yen taybeti heye di nav komela Kurdeweri de. Vêca divê di her jimarek rojnamê de huzanek hebit û her wîsa ji yannama huzanvanan ji bête diyarkirin.

5) Rojname bê behir nebît ji koşa rewşenbiri; çunki zor giring e bo qonaxa xebata mîletê me yê Kurd.

6) Bila rojname rûdanê her çar parçet Kurdistanê yê siyasi û eskerî bigirît, da cemawerî Kurdistanê agehdar bit li rûdanê seranseri.

7) Bi ditina min çavpêkettina berdewamî û hemû jîmarâ bigirît, dê ji girîngîya wê bête xarê, vêca bila rûdanê giring bigirît û hemîşeyi nebit.

8) Weko diyar e çîrok berdewam rûpeleki rojnamê di gre, ez dibêjîm heger hindek cara bit wê baştîr be, çunki babetêt girîngîya heye.

9) Herweki xuya ye bîranin ji hemû jîmarê rojnamê digrit ez dibînim ku ev babet hinde girîng nîne û yê ferztir heye.

Eve digel van têbîniyan nîvisek di bin nav û nîşanê (Dêmenek ji kampa Diyarbekrê), eger hûn bi berjewend bibînin hez dikim di Armancê de belav bikin.. Umêda min ew e ku dê berdewam gotara ji were bişînim.

**Cotyar Çelki/Ji kampa
Diyarbekirê**

Hêz û kesen welatparêz: "Ew ne itîraf in, lê itîrafî ne"

Organa PKK, "Serxwebûn" di hejmaren xwe yên meha Îlon û Çirîya Pêşin de, bi navê itîrafîn xwedîgiravî hin ajan provakator han name û rapor çap kîrin ku di wan de, navê gelek partî, rîxistin û kesen şoresger û welatparêz ji hatine bicîhkirin, ku xwedîgiravî van partî rîxistin (PSKT, YSK, TEVGER, Pêşeng, Tevgera Sosyalist) hin berpirsiyâr û serokên wan (Kemal Burkay, İbrahim Guçlu, Zekî Adsız, Hemreş Reşo û serokê Federasyona Komelê Kurdistanê li Swêdê Keya Izol) xwestine casûsan têxin nav PKK, serokatiya wê tasfiye bikin yan ji xwedîgiravî wan bi dewleta Tirk û MÎT'ê re hevkarî kiriye û goya ev rîxistin û kes ku PKK'ê tasfiye bikin wê dewleta Tirk otonomiyê bidewan.

Hin nav ji di van "itîrafî" de heine ku, heta demek nîzîk endam û berpirsiyârên PKK'ê bûn (wek Husên

Yildirim) hin ji hê bi PKK'ê re ne (hin kesen li Swêd). Lî iro PKK idîfa dike ku ew ajan-provakator in, heta hin ên Swêd bi MÎT û SAPO'ye re bîryar dane ku Olof Palme bikijun û têxin hustiyê PKK. Polisê Swêd da xuyakirin ku tu bin-gehekî esasî di vê çîroka bîryara kuştina Palme de tuneye. Wek têzanîn demek berê ji meqamên Swêdî diyar kiribûn ku tu delîl tuneye ku Kurdekkî di mesela kuştina Palme de hebe û zêdetir li ser yekî Swêdî sekinibûn.

Evet kesen ku "itîrafî" wan di Serxwebûnê de hatine çapkirin bi xwe ji PKK'ye ne. Lî iro ew li meqerên PKK'ê zîndankirîne û berpirsiyâr idîfa dikin ku ev casûsê MÎT'a Tirkane. Rastiya vê yekê çiye kes nîzan e. Cimkî heta niha gelek caran berpirsiyârên PKK kesen nav xwe yên wek wan nefikirin ji bi ajanî û provakatoriye ûtham kirine. Lî li alî din

tîstê ku em pê dizanin, ew bêbexiyêñ di bin navê "itîrafî" de li ser hin kadir û welatparêzên Kurdekkî hatine kirin giş derew, buhtan û iftira ne.

Iro li gor PKK'ê ji bilî wan, hemû hêzen Kurdistanâ Tirkîyê, Partî Demokratî Kurdistanî Iran, PDK-Iraq û Yekîtiya Nişîman ji tê de Cepha Kurdistanâ Iraqê û hemû hêzen siyasi yên Kurdistanâ Iraqê, hêzen siyasi yên Kurdistanâ Sûriyê, komele û rîxistinên demokratîk ên dervayî welat "xayîn" in û "hevkarê dijmin" in. Helbet ev mantiq ne tu mantiq e, ku ji bilî PKK û berpirsiyârên wê hemû Kurdekkî xayîn bin.

Loma ji ev "itîrafî" ku vê dawiyê li ser hêz û kesen welatparêz hatine derxistin, reaksiyonek mezîn di nav Kurdekkî de çekirin. Partî, rîxistin û kesen welatparêz yên ku navê wan di "itîrafî" de derbas dibin bi tundi ev tişt redkirin û dan xwiyakirin ku hemû ifsîra ne.

Salihe Şener:

"Min îdam bikin jî ez Kurd im"

Salihe Şener ji gundekî Diyarbekir e û 61 salî ye. Ji bo ku di 20'ê Adarê de li Diyarbekirê di mitînga Partiya SHP'ê de bi Kurdi peyivî, di 21'ê Çirîya Paşîn de salek ceza danê. Cezayê wê vegerandin cezayê pera.

Di qerara mahkemê de wiha tê gotin: "Di 20'ê Adarê de di mitînga SHP'ê de Salihe Şener axaftinek kiriye. Wê axaftina xwe ne bi Tirkî, bi zimanekî din, ku dewlet nasnake, kiriye û ji bona vê jî him qanûna hilbijartînê û him jî qanûna 2932 îhlal kiriye. Ji ber îhlalkirina van qanûnan, divê bi salek cezayê hefsê bê mahkûmkirin û li gora xala 4'an a qanûna 647'an cezayê wê divê bi 2 milyon û 845 hezar kaxetî vegecazayê pera."

Awûqatê Salihe Şener Erdînç Uzunoglu itîrazi mahkemê kir û got ku: "Muwekîla min ji bo ku Kurdi axaft hat mahkemekirin, lê belê di mahkemê de dîsa bi tercuman îfâda wê stendin. Di vê qerâde zidiyet heye û ev li dijî peymanen navnetewî ye jî. Kurdi

zimanek e û ev nayê înkarkirin." **Li gundê me herkes bi Kurdi dipekiye**

Salihe Şener jî li ser vî cezayê mahkemê wiha got: "Ez gundi me. Li gundê me herkes bu Kurdi dipekiye. Ez 15 sali bûm zewicim û ez qet neçûme mektebê. Di mitînga Diyarbekir de parlamente-re SHP'ê Fuat Atalay bi milê min girt û anî kursiyê. Ez jî ji ber ku bi Tirkî nizanim, bi Kurdi peyivîm. Cezayê ku dane min ez qebûl nakim. Min îdam bikin jî ez Kurd im. Vêya ne ez û ne jî dewlet dikare biguherîne."

Salihe Şener ev bi salan e ku li dijî zulma dewletê li ber xwe dide. Par ji di 16'ê Gulanê de (1988) piştigiriya xwe bi girtiyen hefsa Diyarbekir re nîşan dabû û ji bo ku daxwazîn wan bên qebûlkirin li ber Belediya Diyarbekirê xwe teşebusê şewtandinê kiribû.

Ji ber fedekarî û qehramaniya xwe, Salihe Şener di sala 1988'an de ji alî Komela Mafê Însanî ya Diyarbekirê ve wek "Dêya salê" hatibû ûlankirin.

Fatoş Suleymangil Guney:

"Wê heykelê Yilmaz Guney çêbe"

Di ser mirina rejîsor, senarist, nivîskar, artistê Kurdê bi nav û deng Yilmaz Guney re 5 sal derbas bû. Di van 5 salan de ji bo ku filmen wî li Tirkîye serbest bê nişan dan hêzên pêşverû û welatparêz ên Tirk û Kurd xebatek aktif kîrin. Li alî din, di çerçewa vê kampanîye de hînek kes hene ku dixwazin gorra Yilmaz Gu-

nê siyaseta jenosid û asîmlasyonê berdewam be û gelê Kurd jî azadî û masen xwe yên demokratik bêpar be, ne mumkun e ku gorra Yilmaz neqlî Tirkîye bibe. Ki behsa van tiştan bike, ew neheqiyê li têkoşîna Yilmaz Guney dike."

Fatoş Guney di ahagdarîya xwe de wiha dom dike "Ji bo ku bibe bersivek li

Fatoş û Yilmaz bi hev re

ney neqlê Tirkîye bikin.

Xanîma Yilmaz Guney Fatoş Guney di agahdarîya ku di vî warî de belav kîr, dûr û dirêj li ser van çalakîyan sekînî û bersîva wan kesen ku dixwazin gorra Yilmaz Guney neqlê Tirkîye bikin jî bi vê munasebetê dide. F. Guney wiha dibêje: "Dema li Tirkîye îhlalkirina mafê insanan dom bike, li zindanan îskence hebe û li Kurdistâ-

dijî komployen şovenî û êrîşen ku li Yilmaz Guney dibin û ji bo ku huner, têkoşîn û militâniya Yilmaz ifade bike, me çêkirina heykelê wî daye ber xwe û ji bo vê ji ji hêzên demokrasîwazîn Tirkîye û Kurdistanê, wê di 20'ê Çileya Paşîn de li Parisê civînê çêbe. Xeynî vê, li Tirkîye jî ji bo çêkirina heykelê Yilmaz Guney wê musabeqeyek çê bibe.

Dêmenek ji Kampa Diyarbekirê

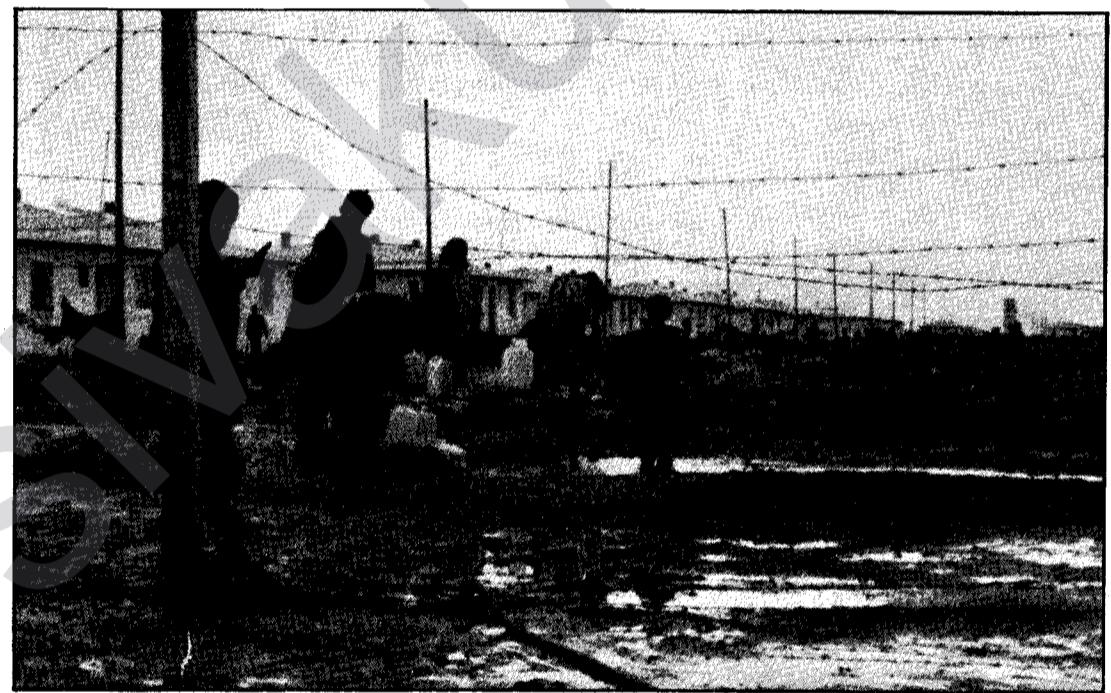
Cotyar Çelkî/ ji kampa Diyarbekirê

zêdetir hatin girtin, ji heyvekê zêdetir di bin îşkencê de hatin girtin. Ji alî din ve gelek caran qereqola polîsan ban zilaman dike û işkencê bi wan dike. Lêdana zarokan, jinan û zilaman li ba wan gelek asayî ye û heta nuha zêdeyi 150 kesî lêdan dîtine û hînekê wan hîn heya wan ji wan tuneye. Ji wan kesan hînek di nexweşanê de razan.

3) Vê havîna çûyî polîsan zarokekî li ber têlê girt ku umrê wî 5 sal bû, wisa lê dan ku em jê bê hêvî bûn û zarok jî hay ji xwe tûnebû. Ev zarok deh rojan di nexweşanê de ma. Her wisa roja 20.11.1989 cendirma zarokekî 7 salî li ber têlê girtin û piyê wî şikandin.

4) Ji bo ku zarok jî nav têlan dernekevin polîs û cendirme berra wan didin, zarok jî ji tîrsa direvin û heta nuha 10 zarok ketin bin tîrimbêlan.

5) Gelek caran mirî rojekê li mala dimîn, tîrimbêlê nadîn da ku wan bibin goristanê. Û nahêlin ku xelk jî li gel miriyen xwe herin goristanê. Milet nexweşen xwe jî bi pişt dibin

havînê jî ji ya zivistanê baştıri nebû; gelek germ bû. Tu îmkanen sarkirinê nebûn û av jî gelek germ bû. Xelkê me jî, mecbûrî li nav bajêr digeriyan û befira xwe peyda dikirin.

Em mirov nayên hesibandin

Ji panzde rojan carê erzaq didin me. Ji bo 30-35 kesî 20 kîlo birinc, 20 kîlo sekir, 16 kîlo rûn, 2 kîlo xwê, 15 kîlo patat, 4 kîlo goşt, 2 kîlo çay. Ev erzaq 10 rojan jî têra me nake. Û van pênc rojîn din xelk mecbûr dimîne ji bêrika xwe dikire. Jiyana xelkê geleki ne xweş e û xelk perîşan e.

Vêca eva min li serî diyar kîr tenha çawatiya jiyana xelkê kampê bû, lê ya me daxwaz pê heye ew e ku behsa muamela dewletê bikin. Bi rastî muamela wan li gel me hovîti ye. Ji hemû laya ve di ferhenga wan de em mirov nayên hesibandin. Vêca ezê li xwarê ji sedan xalî hinde xalan bo we diyar bikim.

1) Di destpêka heyva 10'an de(1988) di kampê de xwepişandanek çê bû. Esker û polîs xwepişandan bi agir gullebaran kîrin, pênc kes birîndar bûn. Du kes ji wan heşdeh(8-10) salî bûn. Pênc kes jî girtin, ev kes ji heyvekê zêdetir di bin îşkencê de man.

Zarokan jî işkence dikin

2) Heta nuha bê eger (sebeb) ji 30 kesî

nexweşanê, tîrimbêlê nadîn.

6) Her Kurdê ji Kurdistana Bakur ku bixwaze alîkariya me bike dewlet wan digre, dide ber lêdan û işkencê. Ji ber vê yekê heta nuha gelek kes hatin girtin. Ji aliye din, dema em diherin bajêr çavdêriya me dikin. Derketina derî kampê jî bi izin e.

7) Me di kampê de xwendegeh vekiribûn, polîs çawa bihîst çû hemû girtin û gotin ên vekin wê işkence bibin.

8) Her wisa lêmîzekirina doktoran a nexweşan gelek kêm e û baş lê mîze nakin. Çimkî di kampê de doktorek tenê heye û bêtirîya nexweşan heta du rojan di dorê de dimîn û heta dor tê, gelek caran nexweş dimrin.

9) Emniyeta dewletê gelek zorê li xelkê dike ji bo ku xelk mecbûr bimîne biçe Iraqê. Dema yek daxwazekê bike, dibêjin herin Iraqê, hûn li vir ci dikin... Eger ji bo yekî, karekî jî bikin, ew ji bi rişwet û bertîl e.

10) Dema rojnamevan û wefdên(heyetîn) biyanî tên MİT'a dewletê nahêle em bi serbesti li gel wan biaxifin. Ew kesen bi İngilîzî dizanîn heger bahsa dewletê bikin pişti rojnamevan û wefd diherin wan dîbin qereqolê û işkence pê dikin.

Evê me li serî qal kîrin deh xal in, bi sedan xalîn hosa hene. Bi vê namê me xwest ku xelk ji rewşa me agahdar be.

RAMANÊN RAMANWERAN

"Êdî qonaxa tirsa windabûna zimanê Kurdi bûriye"

S. Rêving

Ew çax çû, çaxa ku me digot: "Bila bi Kurdi be, ci be, çawa be, baş e." İro ji bili "nivisandina bi Kurdi", hinek wezifeyen din li pêsiya me hene. Divê êdî roj name û kovarêni bi Kurdi ji bo berdewamiya jiyana xwe bixebitin ku wek kovar û rojnamen miletên din, ji qalibê 'armancen teng' derkevin.

Berî niha gelek xwendevanen Kurd bi helketina 10 saliya Armancê nêrinêne xwe gotibûn. Ez naxwazim tiştên hatin gotin, dubare bikim, çunki kêm, zêde ez ji wek geleken wan difiskim. Lê ez dixwazim pitir li ser aliyeke din yê meselê bipeyi-vim.

Bê guman wek hebûna her kovar, yan rojnameyeke bi Kurdi, hebûna Armancê ji destketiyek e ji gelê Kurd û zimanê Kurdi re û ne pêwest e mirov bi dirêji li ser giringiya parastin û pêşxistina zimanê Kurdi rawest e. Lê bi ya min ji bo kovar û rojnamen Kurdi û gelê Kurd êdî qonaxa "tirsa windabûna zimanê Kurdi" bûriye. Ew qonax bûri ya ku em bixwazin Armancê, yan her rojnameyeke bi Kurdi wek delîle niviski yê hebûna zimanê Kurdi nîşan bidin. Ew çax çû, çaxa ku me digot: "Bila bi Kurdi be, ci be, çawa be, baş e." İro ji bili "nivisandina bi Kurdi", hinek wezifeyen din li pêsiya me hene. Divê êdî roj name û kovarêni bi Kurdi ji bo berdewamiya jiyana xwe bixebitin ku wek kovar û rojnamen miletên din, ji qalibê 'armancen teng' derkevin. çiqas bikarin, bigihêne destê hijmarêne mezter yê xwendevanen; welê bikin ku di nav cîvaka Kurd de, ji bo Kurdan bibin pêwestiyek; Kurd li dûv rojnamen Kurdi biggerin, bibin abone; kovar û rojnamen Kurdi bikarin bersiva muhtaciyen bi kêmâni xwendevanen Kurd ên li Ewrûpaye bidin. Divê êdî kovar û rojnamen Kurdi li ser "reqabet" a di gel kovar û rojnamen Tirkî, Erebî, Farisi Ewrûpi bîfikirin, li gor rewş û pêwestiyen cihana iro û daxwazen iro yê xwendevanen Kurd derbiçin. Eger ne, ew ci cara ji xemilandina refen kitêban, ji pirkirina arşiva çend xwendevanen Kurd û car car ji ji dana nûçeyen li ser Kurdistanê û hevpeyvînan zêdetir nikarin wek çapemeni bi wezifêne xwe rabibin. Eger piçeki karikaturizekirin ji be, mirov dikare dimena hevditina hejmareke nû ya rojnameyeke Kurdi û xwendevanekî ji rêzê yê Kurd, weha bibeje: "Xwendevan li sernivisa dinere, piraniya nûçeyen di hejmarê de, beri niha bi 10, 15, 20 rojan, carna mehekê di rojnamen Tirkî, Farisi, Erebî yan Ewrûpi, bi awayeki, firehtir bi risim, bi belge, yan "rasttir" dercûne. Nûçeyen aktualeya xwe

winda kiriye. (Ji xwe nûçeyen li welêt-ji bo Kurdistanâ Tirkî- bi riya rojname û kovarêni Tirkî digihêne destê kadroyen rojnamen Kurdi) Qunc-nivis yan ninin, yan ji "qunc-niviskar" nikare xwendevanen xwe "têr" bike.

Xwendevan kêm in

Nûçeyen li ser Kurden li Ewrûpaye bala xwendevanan nakşine, çunki "li filan cihî şevez çêbû, li bêvan welati meşek çêbû", êdî wek berê ne interesant in. Berhemên edebi, wek çirok, helbest bi tenê ji aliyê evindarêne edebiyatê ve têr xwendin. Berhemên nû, edibên ku bi rasti bikarin

Her weha xusûsiyetekê din ya kovar û rojnamen Kurdi hene ku bi ya min di warê rojnamegeriyê de roleki negatif dilize. Gelek kovar yan rojnamen Kurdi yêne parti û rêxistinê siyasi ne, yan bi riya wan derdikevin. Ji ber wê yekê Kurde ku ne heval, yan tagirê wê rêxistinê, yan partiyê be, rojnamen yan kovare nakire. Ya din di kovar an rojnameyên weha de gelek caran li gor daxwaz û dîtinê yekali yêne wê rêxistin, yan partiyê nivis derdikevin. Hetta hinek hejmar ji rojname, an kovare zêdetir wek organa wê partiyê ne.

cerçewa hejmara teng ya xwendevanan bişkênen, wê bikin ku gelek xwendevanen Kurd ji bo nivis, yan berhemên wi, rojnamen bikirin, mixabin pir kêm in. Ankû xwendevanê hejmareke nuh ya rojnameyeke Kurdi gihiştî destê wi, -eger nivisek bi taybeti bala wi nekişine- bi piranî 5,6 yan 10 deqîqa li rojnamen dinere û paşê wê deyne aliyekî.

Her weha xusûsiyetekê din ya kovar û rojnamen Kurdi heye ku bi ya min di warê rojnamegeriyê de roleki negatif dilize. Gelek kovar yan rojnamen Kurdi yêne parti û rêxistinê siyasi ne, yan bi riya wan derdikevin. Ji ber wê yekê Kurde ku ne heval, yan tagirê wê rêxistinê, yan partiyê be, rojnamen yan kovare nakire. Ya din di kovar an rojnameyên weha de gelek caran li gor daxwaz û dîtinê yekali yêne wê rêxistin, yan partiyê nivis derdikevin. Hetta hinek hejmar ji rojname, an kovare zêdetir wek organa wê partiyê ne.

Kadroyen profesyonel

Eger kovar û rojnamen Kurdi, li ser bicihanina wezifeyen

di destpêka vê nivisarê de hattin çêlkin, nefikirin, dest bi xebatê nekin, bi rewşa iro wê bere-bere deriyê çapê li ser wan bê girtin. Bicihanina wezifeyen li jor ne wilo hêsan e. Ji bo vê yekê pere lazim e, makine û cihazên nû, lazim in û bê gu-man rojnamevan û kadroyen profesyonel(ne ku kesen bi tenê zimanê Kurdi dizanin) û karkirêni ji bo rojnameyekê pêwest, lazim in.

Ji van nebûna pere û rojnamevan û kadroyen profesyonel, li pêş berdewamiya jiyana kovar û rojnamen Kurdi du astengen heri mezin in. Bêyi wan mirov nikare bigihe armancen li jor.

Lê, bi ya min hinek rê li ber me hene;

1- eger bo nîmûne li welateki wek Swêdê mirov imkanen qanûnen Swêdî û arîkariya madidî ya dewletê û teşkilatên din ji bo rojname yan kovareke hefteyî-rojane bi kar bîne, bikare rojnamevan û kadroyen Kurd ên heyî di bin baskê rojname

yan kovareke de bigihîne hev û potansiyela maddi ya nîv milion Kurden li Ewrûpaye bi baştırın awayi bi kar bîne.

2- Yan du, sê xêrxwazên dewlemend ên Kurd ji bo pêwestiyen bingehîn (avahî-çapxane, cihaz û heta demekê mesrefa kadroyan) destê arîkariyê dirêji rojnameyekê bikin,

3- Yan ji, eger ev gotina min ne pir realist ji be, tev kovar û rojnamen Kurdi, yêne ser bi parti û rêxistinê siyasi ji te de, bigihîn hev û hemû imkanen xwe pêşkêsi rojnameyeke hefteyî-rojane bikin, wê hingê Kurd bikarin xwîneke nû û germ bidin rojnamegeriya Kurdi. Yan ne iro "Têkoşer" dernakeve, "Hêvi", salê hejmarek derdiçe, "Armanc" û "Roja nû" xwediyen aboneyen xuya ne, "Berbang" du meha carê derdikeve, "Kurdistan Press" ji hefteyî vegeviya 15 rojî, wê pişti sê, car salen din hinek ji van kovar û rojnaman ji ber filan, yan bêvan sedemê, wê mecbûr bimînin ku bi desten xwe kilitê li deriyê xwe xin.

Bi heviya gelek 10 salen din ji bo Armancê.

Şüriyem me

Lawikê Berrivanî

İbret!..

Xwedê ji kesi re xerab nayne, ku carê xerab hat dawî nayê, bêtalîhî wê li pê hev werin. Numûne ji hemâ welatê sosyalist in.

Em bibêjin iro ji welatê sosyalist re xerab hatiye; roj tuneye ku tofanek siyasi bi serê wan de neyê û ji dinyê re nebin mijara munaqeşeyen gelek ne xwes.

Pressa dinyayê bi giranî li ser rûdanen siyasi yê li Sovyet, li Almanya Rojhîlat, li Macarîstan, li Bulgarîstan û Polonyayê dîsekine; nûçeyen ku tekçûna sosyalizm "ispat" neke, zû bi zû cî nadînê (heger cî bidinê ji bi hawakî pir kin didinê), hetta ev nûçelekî entresant bin ji. Mesela, di van rojîn dawî de bûyera ku li Çinê hat meydâne, ji qetşame maydana Tianamen këmtir tesir li Çinîyan nekir. Lê rojnaman gelek kin cî danê.

Yên di radyo û televîzyonan de dîtin ji guh û çavênen xwe bawer nekir. Her kesi digot: "Me yê ev ji bidîta!"

Li gor xebera rojnamê, pişti bihîstina xeberê, gelek kesi xwe avet çem û gotin em bimrin çetir e. Bes li Pekinê dilê bi hezaran kesi sekînî...

Cardin li gor rojname dinivisine, dibêje her çiqas "bûyera" di 28'ê Oktobrê de bûye, lê rojnamen Çinî hîn û hîn ji munaqeşa wê roja "reş" didomînin. Ü bi milyonan Çinî ji hîn ji şoka bûyerê xelas nebûne.

Ev "bûyera" ku tesîrek hewqas mezin li Çinîyan kir, li meydana Tianamenmen ne qetşamek nuh û ne ji -wek li hin welatê sosyalist bû-hefskirina Deng Si-ao Ping bû. Here were, xeber li ser maçke futbolê bû. Lê maçek çawa?

Maç bi Qeterê re bû û heta çar deqîqen dawî ji Çin 1-0 di pêşiyê de bû. Heger maç bi galibiyeta Çinî biqedîya, Çin wê derketa finalê û sala ji pêre biçuya Italyayê.

Lê maç wer neqedîya, di çar deqîqen dawî de Qeterê 2 xol avet Çinê, maç 2-1 di lehê Qeterê de qedîya.

Tesîra mexlûbiyetê û di nav çar deqîqen dawî de xwarina du xolan bira li alikî be, bi sed milyonan Çinî cara pêşî bû ku navê Qeterê dibîhistin. Hema wê gavê hemû ansiklopedî ji refan hatin danîn û her kes li navê Qeterê geriya. Çaxa dîtin ku Qeter, ew welatê ku 2-1 berra Çinê daye di xarîta dinê de wek nuxtekê ye û nufusa wê ji here were 220 hezar e, wê çaxê gelek kesi got:

-Heger wê Qeter bi 220 hezar nufusa xwe Çina milyarek û du sed milyonî mexlûb bike, êdî mirin ji ji me re ne wacib e, ferz e...

Êdî ên ji bahja qelbê wan sekînî û ên çûn ser pirê, gotin çip û xwe avetin çem.

Xêr gune li hustiyê wî, hevalekî digot Qeter ji ber ku welateki pir piçuke kes telefonê bi kar nîne, çaxa bixwazin ban hev kin, yan ji bi hev re bipeyi-vin, hildikşin ser xaniyan, wek meleyê azanê bixwîne, desten xwe dîkin belika guhê xwe û ban hev dîkin, bi hev re dipeyi-vin.

Axir "rast" ya ji henek, lê ev Qeter iro li dinyayê dewletek xwedî gotine û Kurd ji 20 milyon in lê hîn hebûna wan nayê qebûl kiran.

Lê tiştê kêfa min jê re hat, reaksiyon û gurûra Çinîyan bû. Wan ev netîca komîk wek maxlûbiyetek normal qebûl nekirin, negotin "de tişt nabe, serî binî top e, carna meriv dikare ji Qeterê re ji maxlûb bibe..."

Çinîyan li hember maxlûbiyetâ maçekê ev reaksiyon nûçeyen li ser, ji qehrê çûn xwe avetin çem, lê gelo em 20 milyon Kurd li hember koletiya xwe, wek mîlet ci reaksiyonê nûçeyen didin? Bi reheti ez dikarim bibêjim ku di nav van 20 salen dawî de gelê Kurd bi qasî nufusa Qeterê şehîd daye. Şehîd Kurd; Dr. A Qasimlo di hevpeyvîna xwe ye bi Medya Gunesi re gotibû ku "di van 10 salen dawî de partiya me 5, hemû Kurden İranê ji 45 hezar şehîd dane. Lê Qeter dewlet e û em ji hin bindest û ji hemû masfîn xwe yê milî û insanî bê par in. Lê carekê ji min nebi-hist ku yekî Kurd ji ber vê "qedera" traîj-komîk xwe "avet çem Dîclê", ya ji dilê yekî sekînî...

Ü diyê em bas bîzanibin, heta ku em wek mîlet ji koletiya xwe şerm nekin û nekevin binê erdê, emê her û her bindestê xelkê bin... Qeterê dewlet be, lê wê navê me ji di xarîta dinê de tune be...

Bîranînê Têkoserekî Kurd

Ehmedê Abdurehman Axayê
kurê Şahîn Axa

-7-

Evaye çiroka jîna min ji ewelê
umrê min heya tarîxa sala 1976

"Em xusirîn hem ji cîhetê mal ve, hem jî ji cîhetê xwendina zarokan ve"

Jî min re got "kanî mifta dikanê bide min, ezê pera bidim te". Ji qesti min mifta dikanê da Ebdê Hecî Yûsif, perê firoxiya dikanê hijmartin, min ji wan re got "ez qebûl nakim". Ji mi re gotin "qedîya, dikan gihişte Mela Tahir". Ez pir aciz bûm, min sonda mezin xwar: Tu bikevî dikanê ezê te bikujim. Ez mam heyiri; kê pere dane Mela Tahir. Min zen dikir Hecî Yûsif pere dane. Jî mi re sond dixwar digot "min pere nedanî, agehê min tê de nîne". Min bawer nedikir. Heya çend roja, pişt re eşkere bî ku, Feqe Osman pere dane Mela Tahir. Her wexta ez diçüm cem Feqe Osman, mi pirs dikir ji Hecî Yûsif ku ezê çewa dikanê ji Mela Tahir bistinim. Dema Feqî Osman pere dan Mela Tahir jê re got zû dikanê ji Ahmed bistîne, niyeta wi heye "Hecî Lokan!" bîne. "Hecî Lok" kî ne: Şêx Eli û Şêx Abdurehman in.

Min hingê xebat kir ku mifta dikanê jê bistinim, mifte neda min. Ez çûm cem Şêx İbrahîm Tilşîrî, ez û ew çûne mala Hecî Yu-sîfî Erşî, me ew rî kir pey Mela Tahir, hat. Tev de jê re gotin "dikana te heye, ne heq e te du dikan hebin û Ahmed bê dikan be". Jî me re got "lazim e 700 kaxedê Sûrî bide min, ezê dikanê bidimê". Şêx İbrahîm jê re got "emê bidî te", rehmeta Xwedê lê bit. Min 700 kaxedê Sûrî dane Mela Tahir heya mifta dikanê da min. Ev jî şûna qenciyâ min bî.

Şirîkiya min û Şêx Eli

Sala 1949 ez û Şêx Eli bûne şirîkê hev, me feydeke baş dikir heya 1951. Di wê salê de Herba Qorîyê dest pê kir, mal giran bî, me zen kir wê male faturê giran bibe weke ya Herba Alemî. Ji leza ez li Teyarê siyar bûm çûm Helebê, min bi buhayê 80 hezara male fatûrê ji Helebiya kîrî bê pere, hemî bi kompiyale. Bu-hayê 50 hezar kaxedê Sûrî ji mal di dikanê de hebî. Wê salê 100 çewal genim jî me çandibî û baran nehat, genim çenebî û male faturê ji erzan bî. Sedî sed me deynê Helebiya da wan, me hesabê dikanê kir, 50 hezar kaxedê Sûrî em xusirîn. Ez û Şêx Eli man şirîkê hev heya sala 1959. Wê salê em ji

Ehmedê Abdurehman Axayê kurê Şahîn Axa

şirîkiya hev ketin, çîma ku resemal (sermiyan) ne-ma. Birayê wî alikariya wî kir, ew ma di dikanê de, ez derketim.

Ez salekê mam betal. Pişt re ez çûm gundê Hedad cem Hezretî Şêx İbrahîm Heqî; rehmeta Xwedê li ser ruhê wî be, min jê re mesela dikanê beyan kir, pir dilê wî

Hêj sala me temam nebî diya Seid wan jî zayı' bî; rehmeta xwedê li ser rihê wê be. Em man di otêlê de heya sala 1976. Ma otêl jî firot pere jî çûn, zarok jî zerab bin, xwendina xwe jî nekirin, em xusurîn hem ji cîhetê mal ve, hem jî ji cîhetê xwendina zarokan ve. Heçikê necahê, di destê Xweda da ye, bê sebebê necahê jî heye.

ma li ser min. Min jê re got "lazim e tu alikariya min bikî, emê aşekî li Hedad çêki" ji mi re got "wacib e em alikariya te bikin". Di sala 1960'î de me aş ava kir, aşê me şixulî nîvî ji mi re, nîvî ji mala Şêx re. Hezretî Şêx erdê 5 çewalan jî da min, em man şirîkê hev heya sala 1972. Pişt re min aş firot, xaniyê xwe jî yê li Qamişluyê. Ez çûme Helebê min ribik ya otôlê kîrî sala 1972 di Teşrina Ewel de.

Ez ê beyan bikim ku çîma min aş û xanîyê xwe yê li Qamişlî firot û ez çûme Helebê mala kurê xwe Seid.

Jî beriya ez herim Helebê, Seid xizmeta eskeriyê xelas kiribû, bûbû katibê Otêla Kernek. Rêkir pey diya xwe û her du birayê xwe Mahmûd û Xurşid û her du xu-hen xwe, birin Helebê. Dema ez çûme Helebê, agir ke-te dilê min bi serwa Seid ji mi re got yekî Helebi heye navê wî Ebû Kemal e, dibêje

eger hûn hez bikin em ê otèlekê bi şirîkatî bikirin. Min fikir kir; hin ji me li Helebê bin û hin ji me li Cizirê bin çenâbe. Min fikrin di jî kirin; eger em he-rin Helebê, zarok hemû di-xwînîn, dema bekelorya bistinîn wê herin di Camia Helebê de bixwînîn. Eger ez li Cizirê bim, ji min nayê wan bidim xwendin di camî de. Ji ber viya min otêl kîrî mal bire Helebê. Dema ez gihiştîm Helebê deh ro-jen me temam bin; ez poş-mam bîm, lê nema poşma-nî feyde dike.

Hêj sala me temam nebî

diya Seid wan jî zayı' bî; rehmeta xwedê li ser ruhê wê be. Em man di otêl de heya sala 1976. Ma otêl jî firot pere jî çûn, zarok jî zerab bin, xwendina xwe jî nekirin, em xusurîn hem ji cîhetê mal ve, hem jî ji cîhetê xwendina zarokan ve. Heçikê necahê, di destê Xweda da ye, bê sebebê necahê jî heye.

(Dawî)

Not: Ev besê jérîn di bîranîn de bi serê xwe hatîbû nîvîsin. Em vî besî jî di da-wiyê de çap dikin (Armanc)

Sala 1930'î ez û Şêx Abdurehmanê Garîsi û Mistefayê Şernaxî ji Iraqê em hatin Sûriyê. Em çûn gundê Tildarê li deşta Hesina. Ji wir em çûne sinceqa Aşita gundê Tilşîrî mala Şêx Mihemed Şefik rehmeta Xwedê li ser rûhê wî be. Feqî Eli yê xal jî bi me re hatiye mala Şêx, em herse mane li Tilşîrî. Şêx Abdurehman çû Şamê cem Celadet Beg neviyê Bedîrxan Begê emîre Botan piştî heşt rojan ji Şamê vege riya hat Tilşîrî. Em çûn gundê Musagewre seredana Silêman Axayê Ferho; serekê eşira Harcina, ji wir em çûne Badganê cem Resûl Axa; serekê eşira Jêliya. Herdu axa ji ber Tirka bazdane, hatine Sûriyê. Me qewmiyeta Kurd bi wan da zanîn. Em ji wir çûne Zexirê, çadıra musteşarê Fransê da-nibûn li Zexirê eskerê Frensa hereket dikirin di-çûn mintiqâ Dicle. Me jî Zexirê hereket kir emê bi-çûna Iraqê, wan çaxa berî xali bî, avahi tê de nebîn. Dema hereketê ji Zexirê, me li mîja evare kir, em meşîn bi linga heya mexribê, me mîja mexribê kir. Em meşîn, dinya tarî bû em ketin newalekê, 12 zilam Ereb devê tifingan danê singen me û ji me re gotin

Em her çar girtin. Çaxê girêdan me tazi kirin. Cilê me, qunderên me hemû birin. Ma fanile û derpi li ser me. Me jî digot em müsilman in lazim e hûn rehmê li me bikin. Ji me re gotin hûn Ermêni ne. Dema me şelandin yekî gote "Kem lîre mehkum ya şeyib?", Şêx jê re got "Çar-deh zêr", dîsa ji Şêx pîrsî: "Te bîntal" (We çakêtê xwe bi ci kiriye), jê re got "bi çar zêran min kiriye." Li Şêx

vegeriyan: "Haze şeyib ma yekî ila şehîh." Em ber-dan şunde em vege riyan pê-xwas, ji qunara me nikarı em lingê xwe bavêjî erdê. Zahmeta ku wê şevê me dîtî, di umrê xwe da me ew zehmet nedîtibî. Em çûn gundê Mûsagewrê mala Suleyman Axa serekê eşira Harûna. Dunya fecir bi me Suleyman Axa ji xew rakir, dema li me nîri, behîti ma, ji me pîrsî ku ci ji me ha-tiyte.

Me jêre beyana halê xwe kir, rabî çû dikanê hin ci-lîk je me re kirî. Ez çûme Zexirê cem musteşarê Frensi min gileh kir: "Em ê biçûna ziyareta mirovê xwe li gundê Musagewre. Di nabeyna axa Çilaxê û ya Ze-xirê de Erebên Mitgal em şelandin. Em hêvi dikin ku hûn heqê me ji wan bistin."

İfada min standin, ji min re gotin wê hukumet tiştîn hewe ji wa bistîne. Ez vege-riyam çûme Musagewrê cem Şêx, min gileh kir. Roja paşî disa çûme Zexirê Mitgal hat cem musteşar. Ji beriya bê cem mehkemê cem Frensa, musteşar rîkir pey min. Ez çûm, Mitgal jî li cem hazır e. Jê re got "Erebên te ev û sê hevalen wî şelandine, lazim e hûn tiştîn wa bidin wa, hewe ev şelandine, piştî me ti efû kiri."

Jê re got "Agehê min nîne, ez bîpirsim eger Erebên min şelandine ezê tiştîn wa bidim wa. Mitgal jî li mala Hesê Berekêt bû, li bin kûnê wî bî. Ez çûm li bin kûn rûniştîm. Erebên Mitgal hatin, min hin tiştîn xwe û hevalen xwe ditin. Min gote "Ya Şêx Mitgal, evaye min tiştîn li cem Erebên te ditin." Ji min re got "Were cem min, ez ê tiştîn hewe ji wa bistinim." Em çûne Bane Qesrê. Piştî mehekê ez û Feqe Eliyê xal çûne mala Şêx Mitgal; Mamê Şêx Diham el-Hadî serekê eşira Şemera. Konin danî-bîn xana, serê şevekê em li wir razan. Tiştîn me û her çardeh zêren me dane me. Şêx Mitgal jî beriya me bişêlinin ez nas dikirim, çend cara ez bûbûm mîvanê wî. Gelek hes ji Şêx Mihemed Şefik jî dikir. Em jî nav malan çûne gundê Bane Qesrê û sekînîn. Me reş-belekek rekir ji Xoybûnê re ser şelandina me.

Kemal Mîrawdelî:

"Her Kurdek xwedî destanekê ye, hdi nav sînga wê jinê de destanek, r

Kemal Mîrawdelî yek ji rewşenbir û niviskarên Kurdistana Başfur e. Ew yek ji damezrêner û râvebirê Malbenda. Kurd li Ingilistanê û redaktörê kovara "Peyvîye. Hevalê me Mirza Bextiyar li Ingilistanê bi wi re rûnişt, li ser jiyan û xebata wi û di derheq gelek pirsên dinde pê re hevpeyvînek dirêj çekir. Di vê hijmara de em beseke vê hevpeyvinê pêskêş dikin.

Pirs: Kek Kemal, em çiqas netewek bin jî, iro sînorê kolonyalîstan em ji hev dûr xistine. Kurdîn Kurdistana Tirkîye nikarin helbest, roman eserek ku bi lehça Soranî, an jî Kurmancî li Kurdistana Iraqê hatibe çapkirin bixwînin. Ferqiyeta tîpênu ku em bi kartînin ji roleke negatîv dileyze. Ji ber vê yekê jî di derheqa nivîskar, hunermendêne Kurdistana Iraqê û Iranê de agahdariyek me ya zêde tune. Tu karî xwe bi xwendevanen me bidî nas kîrin?

Bersîv: Ez xelkê gundê Mêrgê me. Ji bo min nuha gelek zehmet e behsa gund û yadêne wan rojan bikim. Çunkî ew gund, par sala 1988'an ji aliye Baasen faşist ve bi gazêne kîmyayî ji holê rabû. Di wê demê de berfê girtibû ser hemû ciyayen wê deverê. Xelkê berê xwe dabû Iranê, li dora 65 kesî zarok, extiyar, jin di nav berfê de ji sermana mirin. Gundê Mêrgê wek 4000 gundêne din li Kurdistanê ji holê rabû.

Ez di sala 1951'ê de li wî gundi ji dayik bûm. Li dor 200 mal û li dor 1200'î nifusa wî hebû. Bavê min yek ji tîra eşîra Pêşderyan, Mîrawdelî ye. Em xwedîye zevî uzad bûn li wî gundi.

Bavê min muxtarê gund bû. Bi navê "Mekteba Seretayî ya Mêrge" mektebek vekir ku ji bo zaran bû û bi zimanê Kurdî û Erebî ders dida. Bav û birayen min li mektebê dînihîrtin. Li wê derfîri xwendin û nivîsandinê bûm. Ji ber ku bavê min şâfr bû jî, gelek piştgiriya xwendina min dikir. Li cem wî gelek dîwanenê şâfran hebûn. Bi taybetî, şîrîn nîstimanperwerê Kurd Hecî Qadirê Koî û hemû şâfrîn kevn ji bo gund dianî. Ji ber vê yekê ez zû bi şîr û edebiyata Kurdî aşna bûm. Hîn temenê min 5 salı bû ku li mektebê şîrîn Kurdî li pêş min bûn, min ew dixwendin. Bavê min, berî ku herim mektebê ez fêri xwendinê kiribûm. Ji her tişî xweşîr, bavê min bi şev şîr dinivisand û bi roj jî li min daw dikir ku jê re şîrîn wî bixwînim. Hingî nexweşî şîran bû ku bi şev nikaribû razê. Ji sedî 90 şîrîn wî li ser nîstimanperweriyê bûn; bahsa Kurdistan û derdêne Kurdan, trajectiya Kurd û pirsa rizgariya Kurdistanê bûn.

Bavê min dema Komara Mahabâdê endamê Komela Jîyanewey Kurdistan bû. Wî şîrîn xwe di-

şand Kurdistana Iranê ji bo ku çap û belav bikin. Hinek şîrîn wî di kovara Nişîman da hatin belavkîrin.

Min mekteba destpêkê li Mêrge temam kir. Dû re ji bo mekteba navîn, ez çûm bajarê Qeladizê.

navê re gelek neçû leşkeren Ereb hatin nav bajarêne me. Min li ser hemû pirtûkên xwe şîara "Yan Kurdistan, yan nemar" û şîr nivîsbûn. Dema leşkeren Ereb ev tişt didîtin, li xwendevanan didan, digotin we ji bo ci ev nivîsandiye. Wê demê em Kurd gelek bi hêz bûn, me qet paxafê bi wan nedîkir. Wê demê gelek mekteb girin.

Dû re piştî temamkirina mekteba navendî ez çûm Bexdadê, ji bo xwendina unîversiteyê. Min sala 1967'a dest bi mektebê kir. Bêguman di navbera 1961-1967 de her xorfi şîr dinivisand. Hemû şîr li ser şoreşê bûn. Kesek şêhîd bi-

wê re hukûmeta Abdulselam Arif kir. Dema sala 1967 ez çûm Bexdadê hukûmeta Tahir Yahya û Abdulselam Arif li ser hukum bû û hukumetek gelek zeif bû. Partiyen Iraqî ên resmî gelek hebûn. Hemû dîwarên unîversiteyê ji beyanname û agahdariyên partîyan tijî nivîs bûn. Her partîye di derheqê Iraqî û demokrasiyê de bîr û baweriyen xwe dinivisand. Doza Kurdî ji gelek bi hêz bû. Lî mi-xabin, di sala 1964'an de dubendî di navbera hêza Kurd da durust bû. Vê dubendiyê gelek tesir kir ku hereketa Kurd zeif bibe. Lî di gel viya, li gor zeifbûna nîzama Bexdadê, hereketa Kurd hîn bi hêz bû.

Wê demê di nav Bexdadê de desthilata Kurda hebû. Tu kesî nikaribû dest dirêji Kurda bike. Ew unîversiteya ku ez diçûmê bi piranî xelkê feqîr diçûnê ji bo ku bibin mamoste. Zêdetirî 4 hezar xwendevan tê de hebûn.

Hisyariya xelkê gelek bi hêz bû. Bi tanzîmî û rîxishtînî gelek bi hêz bû. Gelek derbas nebû, li hemû xwendegah û unîversitetên Iraqî mitîng, protesto, xwepêşandan

çêbûn. Xelkê ev tevger gelek teyid kirin. Rejîm gelek zeif bû, ji naçarî hemû mekteb û unîversitan girtin. Em mecbûr man ku her kes vegere gundê xwe. Gelek derbas nebû di 17'ê Tirmeha 1968' an de inqilaba Baas çêbû. piştî inqilabê em vegeyîan Bexdadê ji bo dest bi mektebêne xwe bikin.

Em heyret diman, çîma Partiya Komunist, sosyalist, Kurd, demokrat bi hev re dest nedan ser hukum. Baas hate ser. Temam, ev hemû pilaneke emperyalistan bû, dewleten Rojava partîya Baas anîn ser hukum.

Dema ku Baas hate ser, her wê demê li Kurdistan şerê birakuji di bû û zirar digihand tevgera Kurd. Bi me gelek nexweş bû û em tênedigîhîstîn gelo ji bo ci Kurd wê dijminê hev bin!

Me wê wextê wek xwendekar, xebata civakî dikir. Li hemû mekteban, rîxishtînî mekteban bi hêz bûn. Li her derê xebatek bi hêz a kulturî destpê kiribû. Sala 1968-1969 hukûmeta Baas ji bo razîkîrina Kurda li Suleymaniye unîversite durust kiribû. Kovaren Kurdî li Bexdad hatin çapkirin. Di wê

demê de em jî di xebatê weha de besdar dibûn. Mesela min beşa Ingilizî dixwend. Lî min şîrîn Kurdî, rexne, basa Kurdî, bi taybetî tiştîn siyâsi dinivisand. Lî ji bo ku em neyîn naskirin me bi navê nîhînî (dizi) an jî bê nav belav dikir. Hemû armanca me doza yekîtiya Kurd bû. Ger Kurd yekbûna bi hêsanî karibûn bi ser kevin.

Gelek derbas nebû Peymana 11'ê Adara 1970 çêbû. Em wê demê bextewar bûn. Çunkî me 4 salen azadiyê dîtin. 1970'yî ez li Bexdadê bûm, li koleja perwerdeyî.

Kurd bûbûn yek. Newrozek gewre li Kurdistanê yek jî, li Bexdadê hat çekirin. Partî Demokrati Kurdistan gelek bi hêz bû. Bi taybetî xelkê bajaran, burjuwazîye Kurd, tabîb, karkir ketin nav partîye. Pêşîya 70'yî kesenî ji çîna fedodal kêm endamên partîye bûn. Çunkî xelk newêribû têkeve nav. 1961'î heta 70'yî azadî tunebû. Loma ji xelkê partî ji derve de nas dikir; politburo û Barzanî nas dikir. Lî piştî 70'yî xelk bi xwe bi hezaran dihatin nav partîye. Rêxistinên partîye di bajaran de durust bûn. Li Bexdad, li Xaniqîn, heta li Besra di nav Ereban de gelek rêxistinên Partîye durust bûn. Basas geleki ji vê yekê tirsîya. Ji ber vê yekê Baasê teşebusî kuştina Barzanî kir, lê suikast bi ser neket.

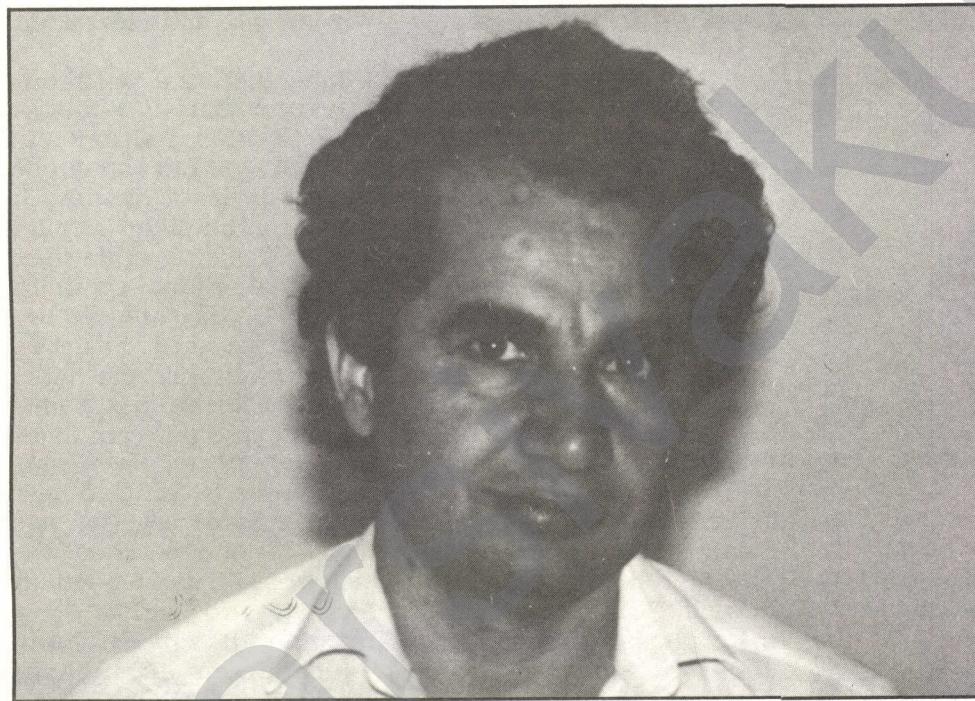
Rebata kulturî girêdayî azadî û asayışye. Ger azadî û asayış hebe kultur bi pêş dikeve. Ji ber ku piştî 70'yî azadî û asayış hebû çend kovaren Kurdî li Bexdad peydâ bûn.

Partî Demokrati Kurdistan bi navê "Teaxî" (Biratî) rojnameyek derdixist. Wê demê Yekîtiya Nivîskaran ava bû. Yekîtiya Nivîskaran kovara "Nivîskarên Kurd" derxist. Komela Rewşenbirî Kurd durust bû, wê jî kovara "Rojî Kurdistan" derxist. Hukumetê jî kovarek hefteyî bi navê "Hevkari" derdixist. Her çend hukûmetê derdixist jî Kurdîn baş, Kurdîn çep, pêşkeftinxwaz tê de kar dikirin. Ji ber ku ev kovar heftê carekê derdiket rola wê gelek bû. Xortan tê de bi taybetî bir û baweriyen Marksist belav dikirin û daxwazên pêşdebirina Kurdan dinivisandin.

Armanc: Wê demê te ci dikir, tu bi ci karî mijûl dibûyî?

K. Mîrawdelî: Min wê demê di kovara Hevkari de dest bi nivîsandinê kiribû. Nivîsên min bi Kurdî di koşekî biçûk da bi navê "Balafîrê weşakanewa" derdiketin. Armanc zêdetirî hisyarkirina xelk, bahsa tarîx û edebiyata Kurdi bû.

Di wê demê de bi navê "Tevgera Edebî ya Nû ya Kurd" tevgerek durust bû. Nuha hin şâfrîn ku li derveyî welat in, wek Şérko Bê-

K. Mîrawdelî: "Dawiyê gotin "temam"! Ci "temam"? Wele şoreş temam! Me got çawa şoreş temam dibe?.. Kes nabêje şer bike. Ya here Iranê, ya here Iraqê..."

Gundê Mêrgê girêdayî Qeladize bû.

Dema Şoreşa Îlonê li Qeladizê min dest bi xwendinê kir. Wê wextê miletê Kurd yek perçê bû. Kurd bi hêz bûn, gund hemû şen bûn. Ji aliye aborî ve dewlemend bûn. Ji ber vê dikaribûn pişta hev bigrin. Salen pêşî yên şoreşê, şoreşê bi rengeki eşrefî dest pê kir. Her eşîrê komek Kurd ji bo şoreşê hilbijart. Gelek xelk ji bo şoreşê ji gundê me derket.

Gelek neçû piştî şoreşa 14'ê Temûzê, bi hilweşandine rejîma paşayetî, azadî, demokrasi di demek gelek kurt de li Iraqê belav bû. Wê wextê Barzanî ji Yekîtiya Sovyet vegeyîabû Kurdistanê, kovar, rojname û radyoyen Kurdistan serbest bûn. Ji ber vê yekê nesla me her zû bi xwendina Kurdî, bîr û bawerîya Kurdî, şîr û edebiyata Kurdî, bi Kurdayeti aşna bû.

Di sala 1963'an de inqilaba Baasê rû da. Bi vê rûdanê hemû zirûfîn me guherîn. Em hê di mektebêne xwe de bûn, teyarîn Mîg-17 dihatin bajar bombe dikirin. Lî, çekêne me yên weha modern jî tûnebûn ku em xwe biparêzin. Di

bûna me şîr dinivisand, ciyek bombe bibûna me şîr dinivisand. Her tevgerek, ahengek bibûna me şîr dinivisand û me li wê derê şîr dixwend. Her weha li ladayan (gundê ji bajaran dûr) -wê wextê li ladayan mekteb tunebûn- me şîrîn hêsan dinivisand ji bo pale û cotkar têbighîn. Ne tenê xebatek neteweyî her weha xebatek civakî û çînî jî durust bû. Çunkî cotkaran têkoşîn didan ji bo ku zevî bibin ê wan. Komek axa û feodal li dijî wan radiwestîyan. Bavê min her çend feodal bû ji nebû hevalen feodalan, piştgiriya cotkaran dikir û şîr dinivisand ji bo teşwiqkirina wan.

Heta şoreşa Îlonê dest pê kir zêdetirî mesele, meseleyek netewî bû. Yanî hemû Kurd di bin zulm û zordarya rejîma Ereb a Bexdayê de bûn.

Sala 1967, rejîma Baasî gelek zaîf bû. Ji ber ku wê demê aboriya Iraqê zeif bû. Yanî pişta wê tenê li petrolê bû, berhem kêm bû. Wê wextê nerx jî kêm bû.

Her hukûmeta ku dihat şerê Kurd dikir. Yekem car hukûmeta Qasim, dû re hukûmeta Baas, dû

ta jineke Kurd dema tê vir, manek mezin heye"

kes, Abdülâh Peşew, Huseyîn Arif, Kak Emîn Botanî, Celal Mîrzakerîm tê de beşdarî kirin.

Ev tevger ne tenê tevgerek edebî, her wisa tevgerek fîkrî yanî îdeolojîk bû. Hin tişt hatin kirin ku heta wê demê nehatibûn kirin. Li cem me krîtika edebiyata Kurdi kêm bû.

Dû re krîtika edebî bi şeweyek gewre dest pê kir. Min jî destxî xwe hilda ji bo nivîsandina krîtika edebî.

Dema şîrek di kovarekê de hat belavkirin û tu kes behsa vê şîrîneke, ew şîr dimre. Lî şârek binivîse, behsa wê şîrî bê kirin, bê gotin ku ew şîr ciye, ji bo kê nivîsiye û çawa nivîsiye, naveroka wê şîrî ciye, felsefa wê ciye? Edeb di jiyanâ milet de ci dewrê dileyize? Wê demê di rojevê de pîrsiyara sereke ev bû: dewra edebî di tevgera netewî û pêşdexistina cîvalê de ciye? Wek her cîvate du bes derketin. Yek jê pêşkew-tinxwaz û Marksîst bûn, dawe di-kirin digotin ku divê edeba Kurdi dewreyek pêşketinxwaz bibîne ji bo civata Kurd. Hinekan jî digotin, edeb her ji bo nivîsinê ye û huner ji bo huner e û şert nîne ku di şîrnivîsandinê de rolek cîvati hebe.

Tevgera me heta sala 1974'a dom kir. Lî mixabin me nizanibû umrê azadiyê wê 4 sal be.

Armanç: Kek Kemal tu sahîdeki nêzîk ê tevgera Kurd a wê demê yî. Pişî tecrûbê 15-20 salan tu karî bi awirekî krîtikî behsa tevgera Kurd ya wê demê û sedemê iekçûna 74'an bikî.

K. Mîrawdelî: Wê demê gelek tiştî rûdabû, me hiz jê nedîkir. Wek nimûne sala 1972'an Şoreşa Kurd pêwendî bi Iranê ra danibû. Bi riya Iranê bi Amerîka re pêwendî danibû. Vê yekê di nav Kurdistanê de tesîrek gelek xirab kir. Wek me berê jî bahs kir partî gelek xurt bûbû, bûbû gelêri. Wer lê dihat şoreş ji serê çiya dadiket nav bajêr, xelkê rewşenbîr serkirdayetiya partiyê dikirin. Ev xeter bû, ne tenê li ser Iraqê, herwisa li ser Tirkîyê û Iranê. Ji ber vê yekê her kesî murâqebe dikir, ev wê çê-wa pêşbikeve. Wek nimûne, li Kerkükî Newroz hat pîrozkin, ku di "esas" xwe de bajar "Ereb e", "Kurd nîne", nîv mîlyon Kurd beşdarî kirin. Tevgerek gewre durust bûbû, çavê hemû Kurdi lê bû. Hemû Kurdan bi zimanê Kurdi dixwendin. Ji vê yekê zêdetir Iran pê nexwêş bû. Di riya Iranê re ji bo ku Sawaqa Iran di nav Kurdan da zêdetir ciye xwe bigire parastin hat damezrandin. Wek dezgehek istixbaratê. Ev dezgehe du armancê wê hebûn. Yek, ji hukûmeta Iraqê şoreş biparêze, ev rola xwe dileyst, lê mixabin

rolek dinê jî didît ku insanê ronakbîr, rewşenbîr fîkrê xwe neynin nav partiyê. Evana ji partiyê dûrxin û tenê partiyê di riya çend feodal de bîhelin ku karibin zêdetir kontrol bikin. Baas jî her beşdarî provakasyonê li dijî şoreşê û li dijî Barzanî bûn.

Di wê demê de Iraq gelekî bi hêz bû. Her di wê demê de Iraqê bi Sovyetê re peymana hevkârî bîratiyê çekiribû û peymanek jî di nav Iraqê de bi Partiya Komunist ra çekiribû. Partiya Baas bingê

Me li wê derê bi navê "Cemiekewe" destpêkir kovar belav kir. Me kovar bi destâ dinivisand, belav dikir ku bi taybetî fîkrê teze bixin nav şoreşê, nav pêşmerge. Yen ku kovar derdixistin em 12 kes bûn, kitabî bûn, em heyeta nivîskaran bûn. Dû re hukûmetê Qeladize bombe kir ji mirîyan 6 kes endamên heyeta nivîskaran bûn. Roja 24'ê Nîsana 1974'an dema Qeladize hat bombekirin ez di nav bajêr de bûm. Min dersa xwendevanan dida. Bi giregira teyaran derketim derve, min dît ku aliye kî bajêr, bi bombardûmanê hilweşiyaye. Gelek kes li nav kolanan miribûn, xwendekar miribûn.

Di wê wextê de bûr û baweriya Maoyî li nav Kurdistanê belav bûbû. Tesîra me jî dibû, em diçûn nav gundan, me bi xelkê re sohbet dikir. Gelek xortan pirtûkên Mao Çetung, Kîm il Sung, Marks, Lenîn dixwend. Ji ber vê yekê zêdetir baweriya me ew bû, cotkar û gundiyyê Kurd bi xwe bibe rewşenfikir, rewşenbîr be, şiyar be û têbigihê

Armanç: Hun wek rîexistin dixbîtin an...

K. Mîrawdelî: Na, zêdetir em bibêjin şoreşâ kulturî. Ji bo rîvekirinê.

Armanç: Yanî navekî we yê taybetî tunebû. Bibêjin ew xorten ku...

K. Mîrawdelî: Me jê re digot hemleya şîyarkirina cotkaran. Me dawîyê di kovaran de belav dikir. Tabiî ye ku, bi hukumetê ne xwes bû.

Dû bombekirina Qeladizê, di 1974'an de, rewşek gelek ne xwes rû da. Ew hemû xorten naçar re-viyan derva. Ez jî di wê demê de naçar bûm, ku derkevîm derve. Gelek nivîskarê Kurd ku wê demê kar dikirin, çûn nav şoreşê. Ez jî çûm nav şoreşê û di nav beşenformasyona şoreşê de xebîsim, ku li wê radyo, bernama Kurdi, Erebî, û Ingilîzî hebû. Min di bernama Kurdi û Ingilîzî de kar dikir.

Di wê demê (1974) de wek min li pêş behs kiribû Yekîtiya Nivîskarê Kurd hebû. Rola Yekîtiya Nivîskarê Kurd pirr bû, gelek semîner dida, kovara Nivîskarê Kurd derdixist. Pişî em çûn serê çiya, me hewl da em li wê kovara Nivîskarê Kurd derxînîn. Di 74'a de, dema em çûn, li wê xebat bikin. Em çûn wê, derd bikşînin, biwestin, zehmet bikşînin, ev nebû, xîveten(çadir) xweşik hebûn, xwarin gelek bû, pere (Tumenê Iranî) gelek bû. Ji ber vê yekê em li wê derê wek memûran bûn, mûrîn ku meşê xwe digre. Ji ber vê yekê gelek xelk hatin nav şoreşê

şê ku pêwîstiya şoreşê bi wan tunebû. Bajar bûbûn çol, heta Suleymaniye, peya tê de neman, hemû hatin nav şoreşê. Wi zamanî ihî-yaca me hebû ku xelk li nav bajaran bimîne, li wê derê kar bike.

Dema hukûmetê êris kir, bi teyaran gund bombebaran kir, vi xelkî ci kir, hiç çara wan nema çûn nav Iranê. Di zemanekî kurt de 100.000 kes çûn Iranê. Iranê ew girtin nav ordiya xwe.

Ew xelkê me yê çûn, bûn desthilatên Iran. Ji ber ku gelek kes çû Iranê, şoreşê biryar da ku li wê derê mektebê veke. 50.000 xwendekarê Kurd bes li nav Iranê hebûn. Hemû li ber destê şoreşê bûn. Çunki wê demê wezaretên me hebûn, wezîrê me yê rîgîhandinê, wezîrê aborî, wezîrê perwerdekirinê hebûn, hemûyan di karê wezaretan de kar dikirin. Zêdetirî 150 hezar pêşmerge hebûn, ji xeynî milîsan. Hemû çekdar bûn, 150 hezar pêşmergeyên bi çekdar û gelek milîs... Cotkar, gundî li gundan karê xwe dikirin, dema pêwîstebûnê dihatin nav şoreşê. Hemû bi alîkariya derve dijîyan. Yanî hemû çek, xwarin, bi tanzîm, bi

Gelek derbas nebû peyman di navbera Shah û Saddam de çêbû. Bi rasî nikarim ji bo te bibêjim. Çibû, wek roja heşrê bû...

Min got, 150 hezar pêşmerge me hebûn, radyoya me hebû, wezaretan me hebûn, li nav Iran 50 hezar xwendevanen me hebûn, mektebên me hebûn, mamosteyen me hebûn...

Dawiyê gotin "temam"! Ci "temam"? Wele şoreş temam! Me got çawa şoreş temam dibe?.. Kes nabîje şer bike. Ya here Iranê, ya here Iraqê... Baş e, tu herî Iran, Iran dijiminê te ye, tuyê ci bikî, ger tu herî Iraqê Baas dijiminê te ye, tuyê ci bikî? Em fikirin ku baştir ew e; Iran wê me her bi kar bîne, baştir ew e, em herin Iraqê, mîletê me li wir e, bi hev re bimrin an bi hev re bijîn... Yanî di navbera heftekî de, em rûniştibûn mamoste digirîyan, pêşmerge digirîyan, jîn digirîyan, zarok digirîyan. Hemû tişt xera bûbû. Pêşmergeya tîvingê xwe divirvandin, ya jî pê xwe dikuştin. Hemû pêşmergen çek hilgirtin, dan Baa-sê, yek bi yek. Bi hezaran pêşmerge diketin rîzê, ji bo çekan teslim bikin.

Em Kurd mahf bûbûn. Yanî kesî negot, em ci bikin, van sîlehan bidin Kurdê Iranê an Kurdê Tirkîyê... Baas zeif bû, lê me hîc li ber xwe neda.

Em grûbek ji 50 kesî bûn, rûniştin. Neçar bûn, bi tîrs û bi lerz, em hemû çûn nav Iraqê, dawiyê ez çûm Qeladizê. Ew Qeladize ne mabû! Qeladiza hemû Kurd... Temâşe dikim Baas li wê derê ye, tevî megerê xwe. Li her derê nivîs... Bi Erebî nivîsandibûn Cejna Bihar -nenivîsandibûn cejna Newrozê. Kelîma Kurd û Kurdistân qedexe bû. Ez çûm wê mekteba ku min lê ders dida, ew telebîn kevn bi Erebî qise dikirin. Yanî salek derbas nebûbû, rîexistina Baas ketibû nav mektebê... Ev bi min qet ne xwes bû, wek mirînê bû.

Dû vê yekê me hîc hîc, bi di-zî, şîr û karê kulturî navê Kurd û Kurdistân di nav xendevanen de her dida jiyandin, heta derekê.

İdamkirina Seyîd Riza

Bîranînên İhsan Sabri Çaglayangil

"Berî ku Ataturk were wê Seyîd Riza bihata îdamkirin"

Sala 1937. Şukrî Sokmensur, mudurê emniyetê yê dema Ataturk ê meşhûr. Rojekê ban min kir; got:

"Ataturkê li Diyarbekir here pi-ra Sîngeç veke." Di vê demê de Seyîd Riza li Dêrsimê serokê Kurda ye. Her wiha ew ji sulala Pêxember e. Seyîd Riza wesfekî wî yê dînî heye."

Fırat, li herêma Pira Şeytîn he-ta bi qasî çar mîtroya jî teng dibe. Kûraya wê jî wel bahrê ye, 17 mîtro ye. Li vir pirek çêkirine. Li serê pirê jî qereqolek ava kirine. Li qereqolê jî 33 leşkerên me hene. Li ser serê leşkeran jî zabitek bi navê îsmail Heqî heye. Yanî mulazimekî ihtiyat e. 8 Dêrsimî êrîşekê dibin ser pirê. Di êrîşê de qereqolê dişewitînin û sî u-sê leşkerên me şehîd dikan.

"Vê bûyerê ji bin de hel bikin"

A ev bûyer destpêka Serîhildana Dêrsimê ye.

Ataturk bi buyerê re alaqedar di-be û talîmatê dide kesen ku têkili-yen wan bi vê meselê hene. Dibêje, "vê bûyarê ji bin de hel bikin."

Li Elezîzê di wê tarixê de Mufetîş Umûmî Abdurehman Dogan Paşa hebû

Mehek û nîv berê ji Mudûriyeta Emnî ya Meletiyê tayînî Anqerê bûye. Walî İbrahîm Ethem Akin-ci şovalye ye, merivekî çetecî ye. Di Şerî Rizgariye de bi Demîrcî Efe re li çeta xistiye. Walî ji we-kaletê re şifre kışandîye. Gotiye Mudûrî min ê emnî tayînî Anqerê bû, em dixwazin herin Elezîzê bi hev re Tevgera Dêrsimê bibînin. Wê demê li ser vê buyera serîhildanê gelek rîwayet têngotin.

Em dirêj nekin, me ji Anqerê musaade istîhsal kir û bi walî Akinci re em gîhîştin Elezîzê. Em bûn mîvanê Mufetiş Umûmî Abdurehman Paşa. Me daxwaza xwe jê re got! Me got, em dixwazin Serîhildana Dêrsimê tahlîl bi-kîn. Paşa ji me re got: "Baş e ku hûn hatin. Sibe ezê jî li wir he-rem herêmekê. Berî deh roja bi riya tercuman bi asîyan re peyi-vim. Min ji wan re got heger hûn serokeşîren xwe teslîm bikin emê hereketê bisekinîn, aşîtiyê çê-kin. Sibe ji roja dawî ye. Herêma ku emê herinê hinekî bi tahlûke ye. Wê ci bîbe ne diyar e. Heger hûn bixwazin ez dikarim we ji bîbim."

Me nan xwar. Şîveke germ a bi zeyte. Ez hûn nebûme, nexweş ketim. Agirê min derket sî û heşt dereceyî. Lî naxwazim bûyerê jî birevînim. Bi wî halê nexweş ji bo ku em bigîhîjin saha hereketê ku berê diyar bûye em bi rî ketin.

Li pêş me qamyonek û li pas me qamyonek. Em di ortê de ne. Ji qamyonan yekê, leşker tê de ne. Di ya din de nanê germ ên nuh ji firîn derket... Rê tije dewriye ne. Dewriye ketine mewziyan. Di vê

nabêne de dewriyan bi çewtî berra me jî dan. Sekinandin.

Ciyê ku emê werinê em hatinê. Ji ciyekî bilind em daketin jêr. Ciye em daketinê leşkeren çekdar lê rîz bûn. Abdurehman Paşa li hember kemînek muhtemel tedbir dabû girtin. Li ba min girîngiya risman heye.

Me demekê pa. Kes li meydânê xwanê nake. Me bang kir, em qîriyani, tercumanek derket ortê.

Abdurehman Paşa got:

-Hûn hatin.

"Em çawa bikin paşa, nabe nabe"

-Merivîn ber û pêxîlên wan ve-kirî, dirêjê lewendî derketin. Abdurehman Paşa bi çewalan nan li wan belav kir. Birçî bûn. Tavîlê nan şikandin û xwarin. Nanê mayî jî kirin paxîlên xwe.

Paşa ji wan pîrsî:

-Kesên ku navên wan di lîstê de ne, hûnê bînin ya na?

Gotin:

-Sê kes xaric emê deh kesan bî-nin.

Abdurehman Paşa got: Nabe.

Wan jî gelek bi rengekî qerardar gotin:

-Em çawa bikin paşa ku nabe, nabe. Kesên asî derketine çiya. Yekî bi mawzer dikare alayekê bi-sekinîne.

Paşa bi toneke sert ji wan re got:

-Hûn nikarin bi dewletê re der-kevin serî! Çima hûn teslîm na-kin?

Di nav wan de yê herî bejndirêj derket pêş:

-Jînek divê bi mîrekî be. A nu-ha hûn hukûmet in. Leşkeren we hene. Îro hûn li vir in. Emê wan bidin we hûnê bigrin herin. Emê sibê disa di dest wan de bîmîn. Ew axe nc wê koka me biqelîn. Hûn nikarin têkevin Dêrsimê. Hûn nikarin leşkeren xwe têkinê.

Abdurehman Paşa sekinî, fikirî, dûre ji tercuman re ev gotin:

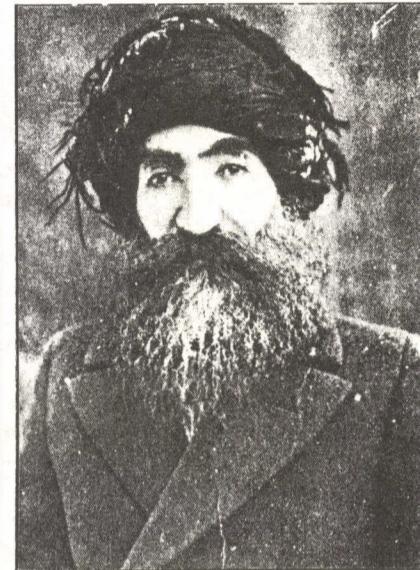
-Ez ji Kastamonîye me. Hûn bi dîroka Kastamonîye dizanî? Di nav bajêr re çemek diherike. Çarhawîl bi carê de wek çiyê mîl dibe. Di wextê de li alîkî Kast li alîkî jî Tûman hebûye. Bajar vana ava kirine. Ji ber vê yekê jî gotine "KASTUMAN", peyv bi bi wextê re bûye Kastamonu. Ez ji alî Tûman im. Tûman jî bi wext bûye Demenan. Eşîra we jî DEMENAN'a îro ye. Hûn merivîn min in. Pêşiyêne li derekê digî-hîjin hev.

Mekin. Ezê panzde rojêne din ïz-nê bidim we. Herin û pişti panzde rojan kesen di vê lîstê de bîmîn.

Seyîd Riza mezin bûye, bûye serokên Kurdan

Di wê lîstê de Seyîd Riza heye. Ü ji wan her sê kesen ku wê teslîm nekin yek jî Seyîd Riza ye. Min jî rîsmîn vê bûyarê kışand.

Erkan-î Herb Kurmay Albay

Serokê serîhildana Dêrsimê Seyîd Riza

Neşet Beg, dema ez bûm waliyê Çaneqeşlê min dît ku ev zat qu-mandarê garnîzona Çaneqeşlê ye.

Gava em ji ba asîyan vegeyîan, Neşet Albay ji me re got, "Van işana giş Seyîd Riza dike, Seyîd Riza ne ji malbata Pêxember e. Çaxa biçük bûye nexweş ketiye. Ji malbata wî re gotine ku vî bi peçeka wî ve bibin dêrê, li wir berdin, sibê herin bînin wê tiştekî wî nemîne.

Tiştej ji wan re hatiye gotin ki-rine. Evarf danîne wir, sibê çûne girtine. Li gor rîwayetê zarok ha-tiye guherandîn." Neşet Albay idâdia dike ku, Seyîd Riza ne ji sula-la Pêxember e.

Ev Seyîd Riza mezin bûye. Pira Şeytîn hilwêşandiye. Bûye serokê dînî. Bûye serokê Kurdan. Serîhildana Dêrsimê ji ew idare dike.

Piştî van bûyeran ez vegeyîam Anqerê. Mudeta duduyan a panzde rojan qedîya ye, kesen di lîstê de teslîm Abdurehman Paşa neki-rine.

Di navberê de meh derbas bûn. Seyîd Riza û kesen li dora wî ha-tin girtin. Muhabakemîn wan dom dike. A di vê navberê de Ataturk wê here li Diyarbekir Pira Sîngeç veke. Wê were Elazîzê. Bi riya reşayiyê derbasî Pira Sîngeç bibe.

Mudurê Umumî yê emniyetê

Şukrî Sokmensu Beg ji min re dibêje ku; "Ataturk wê here

vekirina Pira Sîngeç". Serîhildana Dêrsimê qedîya.

Şeş hezar rojavayiyen (qest Kurd in) derpî dirêj tijeyî Elezîzê bûnê. Wê ji Ataturk efuya Seyîd Riza bi-xwazin, divê em meydanê nedîn vê".

Di sala 1927'an de roja tatîla

resmî roja şemiyê, piştnîvro ye. Ataturk wê roja Duşemiyê were Elezîzê. Tiştej ji me tê xwestin,

"yê ku wê bi darde bibe bîra bibe" û gava yêne derpî sipî çûn pêrgî Ataturk, bîra her tiş qedîya be.

Wê demê Waliyê Elezîzê Şefik Beg e, mudûmûm (sawcî) Hatemî Senîhî Beg e, Mudûrê Emniyetê

Serezli İbrahîm Beg e, alîkarê mudûmûm hevalê min e. Şukrî Sokmensuer got, "Ji si-vîlan ji şûba siyasî ya Mudûriyeta Emniyetê ya Umûmî tiştej tu dixwazî bigre. Para-stina Ataturk ji istasyonê heta mala gel jî aîdî te ye". Di serî de Mustafayê Macar min şes kes girtin û bi rî ketim. Bi trêne ez gîhîstim Elezîzê. Ez çûm ba mudûrê emniyetê İbrahîm Beg. Got; "Mudûmûm tiştekî bê usûl nake, ne mum-kûn e".

Me dixwest roja tatîlê infaz bibe

Ez çûm ba mudûmûm. Min rews jê re got. Ji min re got ku "Di derheqê vê meselê de min ji hukûmetê şifre girtiye, lê mahkeme rojîn Şemîyan tatîl in, di taşfan de jî netîce girtin, ne mumkun e." Ü lê zêde kir: "Ez jî nikarim li mahkeman tesfîr bîkîm". Lî belê me dixwest berî ku Ataturk bê, mahkeme qerara xwe bide û tiştej tê xwestin bê bicîanîn, gava ku Ataturk hat divê mesela Seyîd Riza edî xelas bûbe. Ji bo ku vê meselê hel bikim hukûmetez sandibûm vir.

Alîkarê mudûmûm hevalê min i ji fakulta huqûqê ye. Ji min re got, "Tu ji walî re bîbêje bîra ev mudûmûm ïznê bigre here ezê daxwaza te bi cî bînîm".

Me dixwest ku roja tatîlê mahkeme bixebe û netîce bê girtin, infaz bibe.

Sawcî rapor girt. Hevalê min wek wekî sî dewsâ sawcî bû.

Ez çûm mala hakimê mahkemê. Çaxa ez çûm, hakim bîyara ku mahkemê girtibû li mala xwe di-nivîsand. Ez bi hakim re peyi-vim. Ew bi daktîlokîna bîyara-re meşgûl bû. Dêrrew dêrwa CHP (Partiya Cumhûrî a Gel) ye. Herkes ditirse. Hakim ji min re got, "Roja Şemîyê mahkeme top nabe, ancax roja Duşemiyê emê mahkemê top kin û bîyara-re bidin. Ü roja Şemîyê jî emê hukmê wan ê idâm bi cî bînîm."

Wê demê li herêma çara mafe temîzê tuneye.

Abdurrehman Paşa wê wek qu-mandarê idara urfî bîyara-re tesdiq bike. Wî jî nivîsiye, ku bîyara-jorîn tê tesdiq kirin û hema îmza xwe avetiye bin kaxetek sipî. Li jorî kaxetê heger meriv binivîse bîbêje "idama Abdurrahman Paşa" wê ewê idâm bibe.

Me ji hakim re got ku:

Di vê roja ku hûn dibêjin, wê Ataturk were. Mexseda me bi cî nayê ku. Hakim got: "Tiştekî din nikare çê bibe" birrî û avêt. Min jî jê pîrsî:

-Seet piştî 05.00'a qet tu carî nebûye ku we dawe berdewam kiriye?

Got: "Hooo hooo çawa nabe,

gelek caran dibe".

Min jî got:

-Ê çîma hûn jî dawiyê pênc see-tan îhlal dîkin, ma hûn ji serî pênc see-tan îhlal bikin nabe? Yanî évara Yekşemiyê pişî suhorê emê mahkemê vekin.

Hakim got:

-Elektîrik lîn birrîn.

Me ji wê re jî çare dît. Emê bi farênen otomobîlan hefsê ronî bi-kîn. Emê luksa deynin Mala Gel.

Hakim vê carê jî got:

-Şahid tuneye.

Me ji wê re jî çara dît. Emê şahidan jî bînîn.

-Wê çend kes bîn dardekin?

Got:

-Ez nizanim.

Qanûna infaza cezayê, emir di-ki, her yekê wê bê idamkirin divê ne li ba hev bin, kesen ku tê idamkirin divê hev û du nebîn. Me hewl da ku vî şerti bi cî bînîn. Walî cellatekî cîngene jî dît. Bi şev seet di 12.00'an de em çûn hefsê.

Bi faran me der û dor ronî kir. 72 mahkûmîn mahkemê hene.

"Tu hatiyî min bi darde kî?"

Me mahkûm girtin, ew birin mahkemê. Cîngene jî hat. Ji serê her şexsekî re 10 lire xwest. Me got got "baş e".

Mahkûm bi Tirkî nizanîn. Mahkemê bîyara eşkere kir. 7 kes mahkûmî idâm bûne, ji mahkûm hinekan berat kirine, hinekan jî cezayê cihê cihê xwaribûn.

Dema bîyara hatin xwendin mahkûmân berê fahm nekirin. Bû welwele, gotin idam "tuneye".

Me Seyîd Riza girt. Di otomo-bîlê de di navbera min û mudûrê polîsa İbrahîm de rûnişt. Cip li meydana kîlek qereqola cendirma sekinî. Seyîd Riza wexta darên sê-piyê dît rews fahm kir.

Got, "Hûnê min bi darde kin" û vegeyîa ser min:

"Ji bo ku tu min bi dardêku ji Anqerê hatî vir?" Çavên me bi hev ket. Cara pêşî bû ez bi merivekî ku wê idam bîbe re rû bi rû dibûm. Bi min keniya.

Sawcî jê pîrsî, ka wê nimêj bi-ke ya neke. Nexwest. Me gotina wî ya dawiyê jê pîrsî.

Got:

-Çel kaxetê min û seeta min heye. Bidin lawê min.

Di vê navberê de Fîndîk Hafîz bi dardê dibû. Wexta bi dardê kirin du caran ben qetîya. Dema Fîndîk Hafîz bi dardê

ne karê aqila ye lê rast e

Amadekar: Hesen Mizgîn

* Li gor rapora Dr. Gennaro Montanino ji Romayê, jineke 35 salî di roja 22'ê Tîrmeha 1971'ê de 15 zarok(10 keçik û 5 lawik) anîye dinê. Geraldîne Broderiek (29 salî) di 13'ê Hezîrana 1971'an de, li nexweşxana Royal li paytaxta Awîstralya li Sîdneyê 9 zarok (5 lawik û 4 keçik) anî dinê. Ji van zarakan yek tenê piştî şes rojan mir.

* Di Şerî Duemîn ê Cihanê de (1939-1945) 54. 800 000 insan mirin. Ji van 15.600 000 kes esker bûn. Ji yên mirî nêzî 25 milyon(esker û sivil) ji Yekitiya Sovyetê û nêzî 7,8 milyon Çinîyên sivil bûn. Di Şerî Yekemîn ê Cihanê de hejmara kesen kuştî nêzî 9.700.000 bûn.

* Rêxistina MAFIA ku di sala 1869' an de li bajare New Orleans li DYB hat damezirandin, ji 3000-5000 endam û "25 malbat" pêk tê û ji ali "Komisyon"ê ve tê idarekirin. Sermiyanê Mafia di salekê de 200 milyar dolar û kara wê li gor hesabênu ku di sala 1986'an de ji ali kovareke hefteyî hatiye kirin, 75 milyar dolar e.

* Li dinê kabloya telefonê ya herî dirêj di navbera Zelandaya Nû û Kana-

dayê de hatiye kişandin. Ev telekablo ku bi navê COMPAC (Commonwealth Pasific Cable) hatiye navandinê, 15 032 km dirêj e. Telekabloya COMPAC di binê bahrê de ye.

* Wek tê zanîn Hawâi û Japon di Okyanusa Mezin de du girav in. Ev her du girav ji ber hejandina erdê nêzî hev dibin. Li gor hesabênu ku lêkolineran kîrine her du girav salê 83 mm nêzî hevûdu dibin.

* Japonî bi trênen rekora bi zûcûyinê şikînandin. Trêna nuh ku bi manyetizmî diçe di 160 mêtro de gîhişte 400,8 km/s (Di seetekê de 400,8 km bi lez).

* Brîtaniya Mezin û Belçika bi hev re tîrêkabloya(kabloya) ku ji tîrêjê pêk tê) yekemîn ku 80 km dirêj e, di nav 5 rojan de di binê behrê de bi cih kirin.

* Wek tê zanîn hin kevok ji bo na-meşandin û anînê têbikaranin. Kevok di nav çemberekê de ku çapa xwe 800 km ye, dikare riya xwe derxe. Li gor lêkolineren ku hatine kirin, kevok bi du sistema riya xwe derdixe. Sistema yekemîn hisa bêhnkirinê ye û ya duemîn ji manyetizma erdê ye. Lî ev herdû sistem bi ci awayî hevûdû temam dikin nayê zanîn.

* Lêkolineren li Enstituya Teknikî ya Moskovayê ji bo goşt û xwarinênu ku ji şîr têbikiran bûzeke(cemed) taybeti dîtine. Ev cemed dişibe cemeda adeti lê nahele û tema wê pirr xirab e.

Hindik-Rindik

Diya wi Tirk bûye

Yeki Arnawut cü ser berber, got "Hoste tiryê riya min bi ci qasi kur biki?"

Gava fîr bû ku heq 100 Lira ye, rûnenist, bi murûzê xwe diyar kir ku zede dibine.

Berber ji rewşa muşteriyê xwe fahm kir, got:

"Bira, tu zani sabûn geleki buha ye, ku ne wisa biya minê erzan kur bikira. Icar tu Arnawut i, bê şik tu ye cesür bi, heger tu bixwazi ezê riya te bê sabûn kur biki, wê çaxê 50 Lirayı bide".

Ye Arnawut ji bo ku him çukusîya xwe vesere û him ji mîrânî û cesareta xwe ispat bike, pêşniyara berber qebûl kir. Bîyi ku bîbîje kirt, gava aliyekî riya wi qedya, hêdika hêsiyîn çavên xwe pa kir û got:

"Hoste hela bise... Meze vaye nuha hat bîra min, erê bavê min Arnawut e, lê diya min Tirk e. Tu ji kerema xwe re aliyekî riya min a din sabûn ke û dû re kur bike".

Ew mîrê min e

Mîrikê Swedi şevekê dereng di nav nîvinan de hêdika di guhê jîna xwe de got:

- Delala min, ku rojekê ez bimrim tu yê mîr biki ya na?

- Wi, ma ji ku ez karim deyax bikim, qey ezê bikim.

- U mîrik wê were di nav nîvinan de ji rakeve?

- De tu were min û vê ecêbê, ma tu nîzani ku nîvînîn me hew ev qal e, em mecbûrin di nav wan de rakevin.

- E tu yê jê hez biki?

- Ma marûmo qey ezê jê hez biki, hema çawa be ji ew mîrê min e.

- E tu yê ereba min ji bidi wi?

Jînîkê bawîşk anî û got:

- Na na meraq meke ereba wi berê heye.

Serê Vehesiyyatî

Mîrik ji hevalê xwe re buxça kul û derdîn xwe vekiribû..

- Berî ku ez bizewicim halê min pirr xerab bû, perişanî bû. Gora nigê min tim qetyayî bû. Lî nuha şukur ji Xwedê re serî min vehesiyyatî ye, edî ez ji vi derdi xelas bûme.. pireka min ez fêri pinekirinê kîrime.

Amadekar: Zinarê Xamo

M. S. Lazarev:

"Heqê Kurdan heye ku dewletek serbixwe û azad ava bikin"

Heger welatên Şerq û Xerb nêzîkî hev bibin, wê ev nêzîkayi tesîrê li mesela Kurd ji bike

Dîrokvan û Kurdologê Sovyetî M. S. Lazarev di 11'ê Cîriya Paşin de li Stockholmê li ser dîroka Kurdan û rewşa ûro semînerek da. Lazarev axaftina xwe bi van gotinan dest pê kir. Li dînyayê tu mîletekî din wek mîletê Kurd(20-25 milyon) tuneye ku ji hemû mafênu xwe bê par be. Piştî van gotinan Lazarev got ku ez ne wek merivekî resmî ku li ser navê hukûmeta xwe, wek şexsekî Kurdnas li ser navê xwe dipeyivim.

Kurdistana tarîxê û ya îro

Lazarev got ku Kurdistana di taixî de û ya îro ne wek hev e, ya îro gelekî mezintir e. Kurdistan ew der e ku Tîrkiyê, Iran, Iraq û Sûriyê digihîne hev. Di vê herêmî de Kurd di bajaran de ya di pîraniyê de ne, ya jî ji aqaliyeten din pîrtir in. Heqê mîletê Kurd heye ku dewletek serbixwe û azad ava bike..

Lazarev di axaftina xwe de dîroka Kurdan bi sê qonaxan bes kir, got; Qonaxa yekem a eşîrtiyê ye, ku dixwestin li herêmîn xwe bibin mîr. Ji ber vê yekê bi ser neketin. Qonaxa duduyan, qonaxa şiyarbûna burjuwaziyê milî ye ku Xoybûn nimûna vê şiyarbûnî ye. Kesên şoreşger bûn serokê tevgerê. Çewtiya wan jî ew bû ku bi "Xerbê" baweriya xwe anîn. Nu-mûne jî Simko û Şêx Mahmûd e. Li ser qonaxa sisîyan jî Lazarev

got ku, "Piştî Şerî Cihanê yê Du-yem demeke pêşverû, şoreşger dest pê kir. Heqê me heye ku em ji wan re bîbîjin "şoreşgeren demokrat" Nimûne jî Barzanî ye. Li gel ku wî gelek çewfî kir, ew ser-okekî pir mezin e.

Li alî din wî got ku, di dema Barzanî de plurâlîzm di nav tevgera Kurd de tunebû, Barzanî tiştîn xwe li ser hemû hêzên Kurd ferz dikir, hebûba hin partiye şiklî bû. Lî nuha ne wisa ye. Nuha plurâlîzm heye. Lî di vê zahîre de jî kêmâsî hene. Cî cî di tevgera

Kurdan de tiştîn terorist jî çê dibin. Nêt ci dibe bila bibe, bi kiri-nen xwe jî dijmin re xizmet di-kin.

Li ser pirsekê Lazarev got ku, "Sovyetî bi hereketa Barzanî re alîkariyek siyasi, eskerî û aborî kir."

Lazarev di dawîya axaftina xwe de got" Heger tesîra perestroyka li ser mesela mîletan a hundur bi ser keve wê tesîra xwe ya li derve jî nîşan bide. Heger welatên Şerq û Xerb nêzîkî hev bibin wê ev nêzîkayî li mesela Kurd ji bike."

Weşanên Nuh

KEN Û GRÎN

Ev pirtûka han ji 167 pêkeninê Kurdi pêk hatiye. Berhevkarên vê pirtûkê Ahmed Tigris û Roman Mutkî di berhevoka xwe de cî nedane pêkeninê cinsi û yên ku deverekê, welateki an jî xelkekî piçûk dixin. Hin pêkenin bi wêneyên N. Alkurdi hatine xemîlandin. Pirtûk îsal ji aliyê APEC TRYCK-FÖRLAG ve hatiye çapkirin. Pirtûk 286 rûpel e û navnîşana xwestinê ji ev e: APEC TRYCK-FÖRLAG, Box 3318, 163 03 SPÅNGA/SWEDEN

IQDÊ DURFAM

Ev pirtûk ji hin çîrokên ku bi helbestî hatine rîstîn û ji 13 beşan ji 2584 malikan pêk tê. Beytên wê bi kês û qafîye ne. Pirtûk di navbera 1938-1942'an de hatiye nîvisin. Nîviskarê pirtûkê Şêx Eskerî ye. Şêx Eskerî lawê Şêx Ev-direhmanê Axtepî ye, di sala 1898 an 1899'an de li gundê Axtepê hatiye dinê û di sala 1952'an de wefat kiriye. Pirtûk herciqas 50 sal berê bi tipen Erebî hatibe nîvisandin ji, cara yekem îsal bi tipen Latinî ji aliyê APEC TRYCK-FÖRLAG ve hatiye çapkirin. Zeynelabidîn Zinar (Kaya) ev pirtûk ji tipen Erebî wergerandiye tipen Latinî. Pirtûk 203 rûpel e.

ZARGOTINA KURDÊN SÛRIYÊ

Celîl Celîl di Havîna 1982'an de li Kurdistanê û di nav Kurden Sûriyê de, destan, beyt, serhatiyê evindarlyê û yê mîrxasiyê, stranên evindarlyê, stranên tarixî stranên şinê, stranên xebatê, stranên govendê, bed-dîlok, mamik, zûgotinok, stran û listikên zarakan ji devê dengbêjîn Kurd top kir, nîvisand û amadeyi çapkirinê kir. Çapa pêşin a vê pirtûkê bi tipen Kirili li Erivanê di sala 1985'an de hat çapkirin. Ahmet Ömer pirtûk wegerand tipen Latinî û weşanên Jîna Nû ev pirtûk di Cîriya Pêşin a 1989'an de çap kir. Pirtûk 410 rûpel e. Navnîşana xwestinê ev e: Jîna Nû Förslaget, Box 240 12, 750 24 Uppsala.

Arêkerdox: Malmisanij

MEHMEDÊ ALDUNÎ(1)

Vatişan gore na deyiri kişiyayışê di birayanê Aldunijan(2) ser o vajiyaya. Nê her di biray Key Qason (Key Qasan) ra yê.

Heywax leyro leyro, leyro, leyro!
Leyro leyro, leyro leyro!
Ay day, leyro, Mehmedê mi!
May to bimro, cahilê mi!
Leyro, serê Aldun'i dar û mêsê wo.
Binê Aldun'i dar û mêsê wo.
Topê Aldun'i [bil] xwi pêse wo.
Ocaxê mina kori weşewo(3).
Ocaxê mi feqîri weşewo.
Ay day, leyro, Mehmedê mi!

Leyro, serê Aldun'i seracêr o.
Binê Aldun'i seracêr o.
Hakim, sawci cêr o bêro,
Kifşê Mehmedê mi bigiro.
Darbay Mehmedê mi ser ra şero,
Qesbay Mihê mi nêgêro.
Qesbay Mihê mi ver ra vêro.
Guley Mihê m' sode (?) şero.
Heywax leyro leyro, leyro, leyro!
Leyro leyro, leyro leyro!
Ay day, leyro, Melayê mi!

Leyro, tisingê 'El Hes'i filîte wo,
Binê qaputî di nimite wo.
Çew nêzano ci deste wo.
Heywax leyro leyro, leyro, leyro!

Leyro, şefeqê sibay (se'bay)
piro daynî,
Mihê mi wiye(4) xwi kift(5) a naynî.
Melay mi wiye xwi kift a naynî.
Rojî koy ver ra silam daynî.
Çimey dolay xwi verdaynî.
Ay day, leyro, leyro leyro!

Teresê 'El Hesi xwi bendedê
Mehmedê mi naynî.
Xwi bendedê Meladê mi naynî.
Pey gozêri di çok daynî.
Çimey dolay Mih'i birnaynî.
Mihdê mi ver o qayme ginaynî.
Sirmey modeli kay daynî,
Tising melay mi ra naynî,
Mehmed feknurr qelibnaynî.
Ay day, leyro, Mehmedê mi!
May to kor bo, Misfayê mi!

Day, êre wo, rojawan o.
Yew veng yeno, yew veyn dano(6).
Ez nêzana ayo kam o.
Şaney(7) Alduni ha veyn dano.
Veynda mina kori' dano.
Mi va: "Se bîyo, ci qewimiyawo?
Ci qewimiyawo, ci ciriyawo?"
Va: "Kişiyawo Mehmedê Qasano.
Kişiyawo axay Aldunijano."
Ay day, leyro, leyro leyro!

Dayê heyran, serê Aldunî di darek i.
Binê Aldunî di darek i.

Keye di mendî di veyveki.
'Eylê Misfay mi seyek i.
'Eylê Melay mi seyek i.
Ma inî seyekan ko (kû) weye ki.
Ma inî veyekan ko pey se ki?
Ay day, leyro, leyro leyro!

Day, êre wo, rojawan o.
Zilxa şona key pérano.
Şew yena nêmey şewano,
Zilxa kewta hewnan miyano,
Xwi aqilêna ki dik veyn dano.
Qasid ha fekê beran d' o.
Qasid mi ra raşt nêvano.
Mi va: "Se bîyo, ci qewimiyawo?
Ci qewimiyawo, ci ciriyawo?"
Va: "Kişiyawo Mehmedê Qasano.
Ay day, leyro, Mehmedê mi!

Leyro, serê Aldun'i kerrewo siya wo,
Binê Aldun'i kerrewo siya wo.
Qederê ma di ina nusiyawo.
Kerga kori ma rî veyn dawo.
Ay day, leyro, leyro leyro!
Ay day, leyro, Mehmedê mi!

Dayê heyran, serê dewday ma
yew bend o,
Binê dewday ma yew bend o.
Ez verg bîyo deran di mendo,
Ez heş bîyo koyan a mendo.
Ay day, leyro, leyro leyro!

Day se bînî, day ci bînî,
Ez may Mih ü Misfay nêbînî;
Xwi rî heşa koyan bibînî,
Xwi rî maya keynan bibînî.
Ax leyro, leyro, leyro leyro!
Leyro, leyro, Misfayê mi!
May to bimro, Mehmedê mi!
May to bimro, cahilê mi!

Leyro, kardiya Misfa'y kalenî ya.
Misfay mi karday xwi weşîya(8),
Mistê mi kardiya xwi weşîya,
Kardi kalnî ra ti ro nêşîya.
Ay day, leyro, Misfayê mi!.....

1 Na deyiri heway vatisê yew dengbêjê Dêreyiji nusiyaya.
2 Aldun: Yew dewa Darê Yêni (Dara Hêni, Genç ya).
3 weşeyîş : weşiyayış, rijeyış, rijiyayış.
4 wiye: wiye, huwe, huyî, hûye
5 kift: pol, pûl, dos
6 veyn dayîş: veng dayîne, veng da-yîş
7 şane: şîwane, şîvonu, şone, şûne
8 weşiyayış: weşanayış, weşonayış, weşünayış, şonayış, şûnayış, şûwnayış.

KÎBARAY MÎ(1)

Leyro (Lero), day leyro, leyro leyro, leyro leyro!
Leyro, day leyro, leyro leyro, kîbaray mi!
Leyro, awkay ruy(2) ma xuşena, leyro, leyro.
Leyro, bêway ruy ma xuşena, kîbaray mi.
Leyro, qesbay mi to rî veşena, leyro, leyro,
Leyro, zeray mi to rî heliyena, kîbaray mi.

Leyro, payız o, zimiston o; leyro, leyro,
Leyro, xezo(3) koto(4) pelê darono; leyro, leyro,
Leyro, xezo koto pelê darono; kîbaray mi.
Leyro, ez veýday Homay(5) xwi dono; kîbaray mi.
Leyro, we(6) mi rî ci nêvono; leyro, leryo.....(7)

1 Na deyiri heway vatisê Wisî Cimi (Yusuf Gezer) amey nuştiş. Wisî Cimi, hetê Pali ra, Qerebegon (Qerebegon) ra wo.

2 ru: ro, rû, rue (ruwe), robar, çem

3 xezo: gezo

4 kotis: kewtis, kewtene, kotene

5 Homay: Hüma, Hûmay, Ella, Ela, Alla, Heq, Haq

6 we: o, yû, ú

7 Na deyiri nêmcet a (temam niya).

Deyîrê ma

GİDİ HEWAR(1)

-Gidi hewar, hewar, hewar, hewar, hewar, hewar!
Hewar daykê, ez Fatma ya.

Gidi, -wilay mi va- beşnay mi newe resa ya.

Gidi daykê, bawo, -wilay mi va- ez heliyaya,

Heywax bawo, ez veşaya!

Gidi daykê dayê, -wilay mi va- ez zerbay xwi nêzewciyaya.

-Keynay m', -wilay mi va- ti geyrena çekbestono(2),
Xwi rî şo Nêribî Çulagono(3).

Ti geyrena têbestono,

Gidi, -wilay mi va- ti geyrena xuwertono(4),

Gidi, -wilay keynay m' mi va- ti geyrena lo rindono,

Gidi, -wilay mi va- xwi rî şo Nêribî Axono(5),

Wilay bigir 'Evdiray Key Kariyono.

-Gidi hewar, hewar, hewar, hewar, hewar, hewar!

Hewar daykê, ez Fatma ya.

Gidi, -wilay mi va- beşnay mi newe resaya.

Gidi daykê korê, -wilay mi va- ez zerbay xwi nêzewciyaya.

Gidi daykê korê, -wilay mi va- şefeq sibay piro dawo,

Bêwê sibay piro dawo,

Gidi, -wilay mi va- Mela 'Elî ma azon dawo,

Sofîyonî ma comî vazdawo,

Gidi, -wilay mi va- keynekon-meynekonî ma darê resnî xwi hewa nawo,

Gidi, -wilay mi va- dûrray kûyi(6) ma geyrawo(7),

Gidi, wilay cêr o veciya Himî Masaxono(?)

Gidi va: -Fatê, aw ci vengê demonçon(8) o?

Gidi, -wilay mi va- ez ha vono: -Ez zînetî 'eşîron o,

Gidi, ez zînetî keynekon o.

Gidi hewar, hewar, hewar, hewar, hewar, hewar!

Hewar daykê, ez Fatma ya.

Gidi daykê korê, -wilay mi va- bêşrat şew şîya nîmey(9) şewono,

Gidi, ...(?) miyono.

-Gidi, -wilay mi va- keynay m', bawkê [tu] ta'bîrê hewnê Fatay m' dono(10).

-Gidi, -wilay mi va- binê mergay ma zûzûn(11) o,

Hewar, -gidi wilay mi va- serê mergay ma zûzûn o.

Gidi, daykê korê wilay waşto (waştew) bêzer qe nêmono!

Gidi hewar, hewar, hewar, hewar, hewar, hewar!

Hewar daykê, ez Fatma ya.

Gidi daykê korê, -wilay mi va- şew şîya mûnê(12) şewono,

Şew şîya nîmey şewono,

Gidi karwo(13) barê xwi wenono,

Gidi, -wilay mi va- paçê(14) begê mi naylon o.

Gidi hewar, hewar, hewar, hewar, hewar, hewar!

Hewar daykê, ez Fatma ya.

Gidi daykê korê, -wilay mi va- şew şîya mûnê(12) şewono,

Şew şîya nîmey şewono,

Gidi karwo(13) barê xwi wenono,

Gidi, -wilay mi va- paçê(14) begê mi naylon o.

Gidi hewar, hewar, hewar, hewar, hewar, hewar!

Hewar daykê, ez Fatma ya.

Gidi daykê korê, -wilay mi va- şew şîya mûnê(12) şewono,

Şew şîya nîmey şewono,

Gidi karwo(13) barê xwi wenono,

Gidi, -wilay mi va- paçê(14) begê mi naylon o.

4 xuwert : xort, xûrt

5 Nêribî Axon : Yew dewa qezayê Hêni ya. Dewleta Tirkîye nameyê na dêwi bedînawo,

kerdo Kuyular.

6 kû : ko, kuwe, kuwi

7 dûrray kûyi geyrayış : koy ser di şiyayış, koy ser di pey di şeyiş, koy ser di qelib-

nayış-şiyayış

8 demonçe : dabanç, dabonç, dabûnç, demûnç, şesderb, şesdarb

9 nîm : nîm-e

10 ta'bîrê hewnî dayîş : ta'bili hewnî dayîş, hewn ta'bîr kerdiş (me'na hewnî vatis)

11 zûzûn : ziozan, zozon, zuwezon

12 mûn : miyan, miyan, miyon, miyo, miyûn, miyû, mon

13 karwo : karban, karwan, karwon

14 paç : qolik, qoliki, İslig

Kurd dev ji SHP'ê ber didin

Bes li Diyarbekir 19 endamên meclisa belediyê, 13 endamên meclisa wîlayetê, komîten Karger yên 10 qezayê SHP'ê tevî 3000 endamên partiyê, li Nuseybînê Komîta Karger a SHP'ê, endamên meclisa wîlayetê û yên belediyê, 1500 endamên şuba SHP'ê ya Qezê (Kızıltepe) ıstifa kîrin. Serokê SHP'ê yên wîlayeta Mîrdînê Ahmet Aday da xuyakîrin ku hemû komîten karger yên qezayê wîlayeta Mîrdînê û serokê SHP'ê yên qeza Swêrekê bi endamên partiyê ve ıstifa kîrin. Li Batmanê tevî endamên meclisa wîlayetê û yên meclisa belediyê 54 berpirsyarê SHP'ê û 500 endam, li Erxeniyê tevî serokê belediyê Macit Guney 200 kes, li Bedlîsê 300 kes, serokê belediya Mûradyê İbrahim Gulen ıstifa kîrin.

10 parlamenterên Kurd û

Tîrk jî serkidayetiya SHP'ê protesto kîrin û jê veqetiyân. Parlamenterên ji SHP'ê ıstîfa kîrine ev in: parlamentere Stenbolê Abdullah Başturk (serokê DîSK'ê), Husnu Okçugolû (bi eslê xwe Kurd e), parlamentere Bûrsayê Fehmî Işiklar (Kurd e, ji Ruhayê ye), yên Edenê Cuneyt Canver, yên Diyarbekir Mehmet Kahraman, yên Anqerê Arif Sag, Tevfik Koçak (bi eslê xwe Kurd e), yên Bîngolê

İlhamî Bînîcî û yên Îzmîrê Kemal Anatol.

Van veqetandinan SHP perçê kir û ew xist nav kîzîk kûr. SHP jî bo pêşîya wê bigre ji aliye kî ve civîn li ser civînê çedîke û hazi-riya kongreyek awarte(ıstîna) dike, ji aliye kî din ve jî, ji bo ku pêşî li ıstifayênuh bigre beyan li ser beyanê dide. Lî ev "tedbîr" jî nikare pêşîya ıstifayênuh bigre.

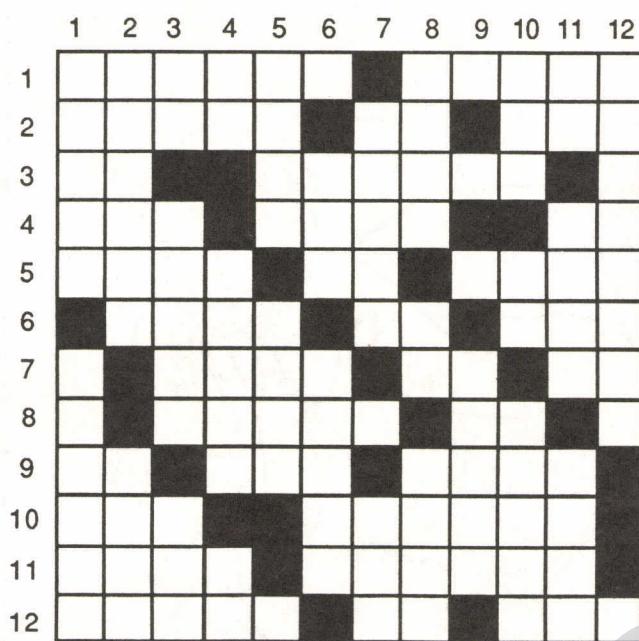
□

Şeva Piştgirî bi Kurdistan Press re

19'ê Çileya Paşin 1990

Ci: Folketshus Stockholm
Seet 17.00

Xacepiş

dike. c) Tîrk, yan cendirmen Tîrkan.

Serejér: 1-a) Paytaxtê "Kurdistana Sovyetê" ya ku di sala 1923'an de li Azerbêcana Sovyetê hatibû avakîrin. b) Xwêk, vergî. 2-a) Berf û barana bi hev re dibare(berevajî). b) Heywanekî piçük. 3-a) Du herfîn bêdeng. b) Navê devekerê li Kurdistana Sûriyê. c) Çiçeka bînxwêş(berevajî). 4-a) Belê, balam. b) Li devera Botan ji "terazî" yên re dibêjin. 5-a) Avjennîn, xwe xistina avê. b) Barana dijwar ya demeke kin didomîne. 6-a) E, belê. b) "Das", yan aleta ku mirov bi destâ genim, ceh didure. 7-a) Şeytanî. b) Rengek. 8-a) Heywanekî kûvi. b) Alîfekî(xwarîn) dewaran. c) Ji navê keçan(berevajî). 9-a) Tel-lal, kahya. 10-a) Aletekî müsîqe. b) Di Kurmançî de pronavekî kesî. c) Xuya, eşkere. 11-a) Rojeke heftiyê. b) Müye heywanen kûvi, por (berevajî). c) Markayerke tîrimpêlén Almanî(berevajî). 12-a) Sefandin, safikîrin, paqikirin(berevajî)

Çeperast: 1-a) Serab. b) Tûjkirina kîran, dasan, biviran. 2-a) Dema li gundan banê xaniyan çedîkin, bo aliye berê xanî ve banê xanî piçekî bi meyil ava dikin ku zivistana ava baran yan berfî li ser bênenmîne. Ji wê meylê re çi dibêjin? b) Du herfîn dengdar. c) Formê dema bûrî ya nêzîk ji lêkera "anîn". 3-a) Şîvik. b) Cejna netewî ya Kurdan. 4-a) Teref, rex (berevajî). b) Derman, ilaç(berevajî). c) Pirsiyarek. 5-a) Vesil, cîl. b) Pirtilka pirjimarî ya zamîrên mulkiyetê. c) Ji hêkîn masiyan, beqan re dibêjin. 6-a) Tamek, tama lîmonê(berevajî). b) Pirsiyarek(berevajî). c) Mezin, gewre. 7-a) Kêfa bi komikî ji bo pîrozkirina tiştekî yan ji bo kîf tê kîrin(berevajî). b) dewarek (berevajî). c) Birayê bavê mirov(berevajî). 8-a) Dem ji salê, demsalek,

Bersîva hejmara 98'an

Çeperast: 1-a) Delal, b-Rêving. 2-a) Evan, b)Şî. 3-a) rr, b)Ebrû, c)Dol. 4-a)Mast, b)Avahî. 5-a)Azîm, b)Awir. 6-a)aa. 7-a)Kun, b)Guldank. 8-a)Barûve, b)Ando. 9-a)Ed, b)Vewjaretin. 10-a)Risi, b)Dav, c)îw. 11-a)Anîn, b)Aj, c)Êkef. 12-a)Enîşk, b)Ro.

Serejér: 1-a)Derman, b)Beraz. 2-a)Evraz, b)Kadin. 3-a)La, b)Sîxur, c)Sîr, 4-a)Anet, b)Nûvîn. 5-a)Ag, b)Ve. 6-a)Erew, b)Gewdan. 7-a)Jaji. 8-a)Eş, b)Aral, c)Av. 9-a)Vi, b)Adar, c)Ek. 10-a)Dad, b)Antik. 11-a)Oh, b)Endiwer. 12-a)Giliz, b)Kon, c)Fo.

Dûmahîka nivîsan

Berî ku Ataturk were wê...

-Belê, hat kîrin efendim. Bes min du heb veşartîn.

-Wana wê cer bibin?

-Hûn musaeda bikin ezê yekî bidim zat-i cenabê we, yekî jî ezê ji xwe re bihêlim.

-Tu'yê van risman cer bikî ku?

-Hûn destûrê bidin di rojên pêş de ezê bîranînê xwe binivisînim.

Ataturk got, "Bâs e, yên te ji min re veqetandiye ka bide". Min dayê. Ü Ataturk ji trêne dakte çû Mala Gel. Li ereba xwe jî suyar nehat. Bi meş ji nav derpê sipyâr derbas bû. Destên min di bêriya min de û di her du destên min de jî dabance, ez dimeşim. Yen derpêsi bêyi ku tiştekî bibêjin mîze dikirin. Yek gavekê bavêje, emê tavilê bisekinîn.

Axirê Ataturk sax selamet hat Mala Gel û ji vir jî çû ser Pira Sîngeç. Ez jî di qafîle de me. Mudûrê Qelema Xusûsî yên Ataturk Vedi dî ji min re got; "Ma wezîfa te heye?" È min ji xwe bîna min teng e. Min got, "Ataturk azar da min, na tuneye". Wê çaxê em herin Xarpûtê ba Ereb Baba. Em çûn û zû vege riyan. Ataturk jî ji ser Pira Sîngeç danê êvarê vege riya.

* Wezîre Hundur ê wê demê.

İ. S. Çaglayangîl: Senatorî, wezîriya derva ya Tirkîyê û demekî ji wekîliya Reisecumhûr kiriye.

bû. Lî Seyîd Riza, wek ku meydan bi meriyan dagirî be, berê xwe da valayiyê û bedengiyê. Got: "Em ewlade Kerbelê ne, bê xeta ne. Şerm e, ev zulm e, cînayet e". Muyen min pîj pîj bûn. Ev merivê kal got reprep meşîya. Cîngene tahmda. Ben xist hustiyê xwe. Bi nigê xwe pihînek li kûsiyê xist, infaza xwe bi xwe an cîh.

Pir zor e ku meriv li ber vê aqîbeta muqeder a merivekî kezberes keve ku karibe zabitekî bi qasî lawê xwe bikuje. Lî belê min qet nikaribû cesareta vî kâfî teqdîr nekira.

Bîna min pîr teng bû. Min ji mudûrê emniyetê re got: "Ez qefîlîm, diherim otelê".

Wexta Seyîd Riza bi darde dibû, ji hember, dengê lawê wî jî dihat, digot:

"Ez bi qûl û kolê te bim. Bi gavanê te bim. Bira gunehê we bi xortanîya min bê, min mekujin".

Ataturk azar da min

Ez pîr xera bûbûm. Vegeriyan otelê û min du sahîfeyê daktîloyê nivîs nivîsand. Sernivîs ji min nivîsand: "Em bêsûc in. Ewlâde Kerbelayê ne. Şerm e, ev zulm e, cînayet e".

Lî belê bi ihtîmala ku dibe em van karan di wextê de nikaribin hel bikin, pişî wê bi rojekê Ataturk hat Elezîzê. Trêne bi şev kişândine ser meqesa kor. Ra-

ketîbûye, ew şîyar nekîrine. Sibî min dît ku muxabîrê rojnama Ulus ji trêne Ataturk dadikeve; ew nivîsa ku min nivîsandibû min jê re xwend. Ji min xwest. Min got, "wê newesîn". Got, "bide". Dûre ji Şukrî Kaya* re xwendine. Gotiye "nabe". Di vê navberê de gotin Ataturk ban te dike. Ez çûm, xurînî dikirin. Rismek rî min da. Gava Seyîd Riza bi sêpêye ve li ba bûye rismê wî hatîye kişandin. Mudûrê emniyetê got:

-Ev ci rism e?

Min got:

-Haya min jê tuneye.

-Wê çaxê tu ne hakimê maîyeta xwe yî, wiha got û lê zêde kir:

-Zû here negatîf vî rismî bibîne û yên çap bûne jî îmha bike.

Min çû tetkîk kir. Macar Mustefa polisê meyê sivîl wexta ez ji ciyê îdamê çûme kişândiye. Li derekê daye çekirin û daye yawerê Şukrî Kaya. Şukrî Kaya jî gîhandiye Ataturk. Di wê axaftina kin de min fahm kir ku Ataturk van mesela-na bi teferuat nizane. Ji bûyeren wisa jî hez nake. Ü Ataturk merivekî xwedî tewrekî demokrat e.

Min tavilê cam, negatîf û yên çapbûyî îmha kirin. Min ji risman du heb veşartîn. Çûm ba Ataturk. Min ji risman yek dirjî wî kir. Min got:

-Emrê we bi cî hat.

-Giş hatin îmhakirin?

Her Kurdek xwedî destanekê...

Sala 1976'an Cepha Partiya Baas û Partiya Komunist (Bi hev re Cephe çekiribûn) bîyîrda ku 20 km. hudûdê Kurdistanê çol bikin.

Armanç: Beriya tu derbas bibî, ez dixwazim li vir pirsekî bikim. Em Kurd, kîmasiyek me ya mezin heye. Ev têkoşîna me daye, ev tecrûbênu em jiyane ci bi riya çîrok û romanen û ci jî di riya bîranînan de be ji bo neslîn nuh me nenivîsandiye ku ew jî tê bigîjin, tecrûbeyan jê derxin. Ji sala 1960'i heta nuha li Kurdistana Iraqê geleb bûyeran rûdan, wek têkçuna 74'an. Ne geleb bin jî, hejmarek ne hindik nivîskaren Kurd hebûn, lê heta iro li ser vê jîyanê tu tiştuneye? Du-sê bîranîn û çîrok hene yan tunene. Tu wek rewgenbir û nivîskarekî Kurd vê yekê gewa izah diki?

K. Mirawdelî: Ev gelek, gelek rast e. Mixabin ji 61'ê ku şoreşa Kurden Iraq û şoreşa Kurden Iraq. Li nav şoreşê, gelek caran ew demokratik-bûyîn tunebû. Kesî nikaribû bi azadî, tişte xwe bibêje yan, rexneyek wî hebe derxe derive. Nuha em di qonakek nuh da ne. Her Kurdek xwedî destanekê ye, heta jinek Kurd dema tê vir, di nav singa wê jîne de de-

stanek, romanek mezin heye. Kurdek tuneye ku bi dehan çîrokê wî bi xwe tune bin. Hemû çîrok ezab, derd û jiyana wî ne.

Gelek caran dibêjim, Kurd nizanîn guhdar bikin, nizanîn bixwînin û nizanîn binivîsin. Xwendin jî beşek e. Dema meriv di oto-bozekê de temaşe dike herkes kovarekê, rojnameyekê dixwîne. Lî belê em Kurd naxwînin, xwe perwerde na-kin. Ji wê wêdetir nanivîsin. Li vir hemû kes, biyaniyek dema diçe derive, jînek doktor mehekê li Lubnanî bimîne, pirtûkê dînivîse, raporekê dînivîse, meriv dizane, ci dîtiye. Lî em jiyana xwe nanivîsin, bûyeren xwe nanivîsin. Ev meseleke şaristaniyê ye. Bi taybetî, ez hêvîdar im li Ewrûpa ev rewş pêk bê, yên berê nenivîsandin, nikaribûne çap bikin, li vir karibin çap bikin, ewê nikaribûne binivîsin, li vir binivîsin. Axaftina te gelek rast e û di ciyê xwe da ye, me bîranîn xwe nenivîsandiye.

Sosyalîzm wê bi serkeve

Hesen Mizgin

Di meha Çiriya Paşin û meha Çileya Pêşin de bala hemû dinê lê bi taybeti ji bala Ewrûpayê li ser buyarên li welatên sosyalist bû. Xuya ye bayê perestroykayê piştî Polonyayê gîhişte welatên din ên sosyalist ji.

Buyerên li welatên sosyalist, wek ava çema ku ber bi buharê diherike, ne roj bi roj lê seet bi seet heriki. Guhertin wek pêlên avê li pey hevdû hatin. Qet jê şik tune ye ku dema rojnama me Armanc têkeve çapê wê buyerên din hevûdu taqîb bikin.

Gelên dewletên sosyalist-wek DDR, Macaristan û Çekoslovakya-bi cesareta ku perestroyka daye wan derketin kolan û meydanan û doza demokrasiyê, sosyalizmeke rastin kirin. Herçiqas Romanya li dij perestroykayê tewr danî ji bêşik piştî demek kurt wê bayê perestroykayê bigihije wê derê ji. Li Bulgaristanê ji guhertin dest pê kirin û xuya ye wê li vê derê ji buyerên li DDR û Çekoslovakayê dubare bibin.

Buyer û guhertinê li welatên sosyalist hin tiştên himî û dirokî bi xwe re anîn. Ji wan a yekemîn têkcûna sistêma iktidara partiyekê ye. Hukûmetên ku bi muxalefetê re tênavakirin riya plûralizmê vedike.

Iro li Polonyayê, li DDR'ê û li Çekoslovakayê partiyên komünist di rola xwe ya pêşengiyê de bi ser neketin an ji bi gotineke din di wextê xwe de perestroykayê bi cih neanîn û ji ber vê yekê ji iktidarê bûn. Xelkê van welatan di miting û komcivînan de nerazibûna xwe eşkere kir û daxwaza xwe ya hukûmetek nuh anî zimên. Helbet di vê babetê de divê partiyên komunist bi awakî rêk û pêk pêşî rexneyê xwe bikin û piştî ji hesab bidin gelê xwe û endamên xwe. Ji ber ku di hatina rewşa iro de şâşti û kêmasyen herî mezîn divê di rê û rêçika partiyê bi xwe de bête ditin. Dem bi dem dengen ku ji muhalefetê radi-bûn- herçiqas ne li dij sosyalizmê bûn ji- bi awakî pirr hişk dihatin rawestandin. Eşkere ye ku bê muxalefet û rexne sosyalizm pêşve naçe. Do ji ali partiyên komunist kesen ku dijmin an ji xaîn dihatin ithamkirin, iro di parlamentoyan de xwedî deng in û heya iro ji li diji sosyalizmê propaganda nekirine.

A duemîn; demokrasiya sosyalist kevirên xwe yên himî avêtin. Gel bi serbestî, bê tirs daxwaz û rexneyen xwe anî zimên. Bi ya min ev yek wê sosyalizmê pêşde bibe. Sosyalizm wek min berê gotibû bi rexneyan pêş de diçe. Li gor hêzên kevneprest, emperyalist û kapitalistan guhertinê li welatên sosyalist "iflasa sosyalizmê" ye. Lê belê daxwaz, gazin û rexneyen xelkê li welatên sosyalist ne ji holêrakirina sosyalizmê ye, na, bêrevajiya vê, avakirina sosyalizmê ye. Muxalefetên li welatên sosyalist ji heya iro inka-ra sosyalizmê neanîne zimên. Na, sosyalizm iflas nekîriye û nake ji. Tecrubeyen salan wê di avakirina sosyalizmê de bibin kevirên himî. Ji ber ku avahîyen civaki, abori, tenduristi, hindekari û perwerde-kirinê di bin kontrola dewletê de ne. Ev yek garantiya ewlekariya ci-vaki û abori ya gel e. Gelê welatên sosyalist zû bi zû dev ji van mesen

xwe bernade.

A sêyemin; perestroyka bû nişana astî û ewlekariye. iro dirokzan û siyasetzanen bi navûdeng qala derbasbûna şerê sar dikin. Ençamên civîna zirveyî ya di navbera Bush û Gorbaçov de hêviya dawianîna şerê sar, zêdetir çek daxis-tin, hurmeta hebûna qebûlkirin û helkirina hin pirs û pirsgirêkan zêdetir dike. Konferansa Parîsê û konferansen ku di Sibata 1990'i de li Londonê û Gulana 1990'i de li Stockholmê wê ji bo me Kurdan riya firehkirina muhalefeta navnetewi veke. Xuyaye ku piştî helkirina pirsa Filistinê wê pirsa Kurd û Kurdistanê bête holê.

A çaremin guhertina li welatên sosyalist stratejiya Civaka Aborî ya Ewrûpayê (CAE) ji têkilhev kir. Reformen aborî ku li welatên sosyalist têvî kirin rê ji bo şirketên de-weletên din vedike. Ji xwe ji vê yekê ye ku hin dewlet-wek dewleta Tirkîye- ketine tirsa windakirina sermiyanê Ewrûpayê. Hem welatên sosyalist hewcedariya xwe bi ser-miyanâ Ewrûpayê heye him ji CAE hewcedariya bazareke nuh e. Piştî dawîlîhatina serê sar û ewlekariya nevnetewi benden li hember du sistemân wê roj bi roj ji holê rabin û hevkariya cuda cuda wê zêdetir bibe.

A pêncemîn pirsa netewi ye. **Iro li**

welatên sosyalist wek Yugoslavya, Bulgaristanê û Romanyayê netewen din hene. Niminendeyen van gelan wek ku hêj nuh şiyarbûne doza mafê xwe yên netewi dikin û wekhevi dixwazin. Li Romanyayê gelê Macar, li Bûlgaristanê gelê Tirk û li Yugoslavyayê gelê Sirp, Arnavut dengen xwe ji bo zêdetir wekhevi û zêdetir demokrasi bilind dikin. Qet jê şik tune ye ku pirsen wiha ku bi salan e bi awakî ciddî dest nehatiye avêtin dê problemen dijwar derxine ortê.

Sosyalizm di dirokê de gelek bend û tengasiyan helkriye û wê ji niha pêve ji helbike. Şik ji vê yekê tune ye.

Tu dizanî ku îmkana te ya

SERVİSA TERÇUMANIYÊ BI TELEFONÊ JI BO ZIMANÊ TE JÎ HEYE

êvaran, bi şev û di tatîlan de gava buroya tercumanîyê girtiye

- Ger tu nexweş bikevi yan pêrgiyî rewşek acil bibî
- Ger tu bixwazî bi dezga agahda-riya nexweşiyê re bipeyivî

- Ger doktorê nobetdar bê mala te
- Ger tu werî servîsa acîl a ne-xweşxanê

**TELEFONÎ 08 - 714 78 00 BIKE
Û ALÎKARIYA TERÇUMANIYÊ BIXWAZE**

Ger tu li nexweşxanê bî, personal ji bo telefonkirinê alîkariya te dikin û tercumanî di riya telefonek bi hoparlör re pêk tê.

**Dîqqet! Servîs, rojên kar ji seet 17.00 - 07.00 dixe-bite.
Rojên şemî, yekşem û tatîlan 24 seetan dixe-bite.**

TERCUMAN SONDXWARIYE, TIŞTÊ BIHİSTÎ İFŞA NEKE